

דרישה וחקירה

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון קסג
פרשת בלק
תמוז תשפ"ב

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

המערכת מברכת את לומדי הדף היומי, לרגל סיום מסכת יבמות והתחלת מסכת כתובות [ש"ס קטן]. ניתן לשמוע שיעור על הדף בעשרים דקות, בקו שמספרו: 072-380-9143 שלוחה מס' 1.

תוכן הענינים

'דובבות שפתי חיים' (עמ' 2): בדיני תעניות.

'אורות אילת השחר' (עמ' 3): אודות מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד.

'מתיקות התורה' (עמ' 4): האם יכול לברך 'שהחיינו', כשבונה את סוכתו בר"ח תמוז? האם יש ענין שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל התענית?

'אוצרותיהם אמלא' (עמ' 6): כשראה אותו יהודי שהוא הוזמן רק לעליית רביעי, רץ בזעם לעבר הגבאי והתנפל עליו בשצף קצף: "את פלוני כיבדת בשלישי ואותי רק ברביעי. תתבייש לך!"

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 7): כל מי שנכנס לשדותיהם בשמיטה הקודמת וראה את החיטה ששיבוליה העפילו לגובה רב, התמלא פליאה. "מה לשומרי שמיטה ולחיטה כל כך גבוהה ודשנה בשנת השבע?" מה ענין שמיטה אצל פרשת בלק?

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 8): 'אוי ואבוי! - זינק הרב שטיינמן כנשוך נחש, 'הלא אנו נהנים מריחה של עבודה זרה האסורה בהנאה! הלל ביתנו מלא בניחוח תקרובת פסלים משוקצים! רבוננו של עולם, היתכן כדבר הזה?!

'נפלאים מעשיך' (עמ' 9): הרב מפוניבז' אמר: תאמינו לי שכאשר אני רואה ישיבות נוספות שנבנות, אני שמח יותר מאשר כשאני בונה, כי כשאני בונה יש לי עול של חובות, אבל כשאחרים בונים אני שמח שנבנית ישיבה בלי העול של חובות...

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 11): משהיו נשמעים הדי הלמות הפטישים ממעונו של הנפח, היתה הרבנית הצדקנית קוראת ואומרת לבעלה הרה"ק: "שלום! שלום! קום לעבודת הבורא, שהרי הנפח כבר עסוק במלאכתו". ויהי באותו היום בו השכים הרה"ק מבעלזא והקדים את הנפח, בו ביום מת הנפח, ויהי לפלא... **'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 13):** השעון בחדרו בבית החולים הראה על השעה שתים לאחר הצות, ויענקלה עבר לשאלה השניה אותו עומדים לשאול אותו בעומדו לדין בעוד זמן מה, "קבעת עתים לתורה?"

'שתולים בבית ה' (עמ' 16): החונך שלח אותו לאבחון, והתברר שהבחור המסכן סבל מבעיות קשב מאז הולדתו, ואף אחד לא ידע... הוא התחיל לקחת ריטלין כדי לעזור לו להתרכז, אבל בגלל מה שעבר עליו, הוא כבר קיבל החלטה נחושה: "אני בשום אופן לא אלמד מילה!"

'עשרה מי יודע' (עמ' 5): כיצד ברכות בלעם התקיימו, הרי היה רע עיין?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 19): מדוע צריך גבורת ארי לקיום מצוות ציצית קריאת שמע ותפילין?

'שמחת התורה' (עמ' 20): מדוע דוקא מצוות עליית רגלים הצילה את ישראל מקללת בלעם? מה הקשר בין בריאת פי האתון, לבין האדם העומד בתפילה?

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 17): איסורים - מדרבנן איסורים - סוגים.

המדורים הנפלאים: 'אכסוף נועם שבת' (עמ' 18) 'מרגליות שאול' (עמ' 22) 'שביבי חיים' (עמ' 21)

'ביאורי תפילה' (עמ' 23) 'מחודדים בפיר' (עמ' 24)

דובבות שפתי חיים

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

נערך על ידי הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, מח"ס 'גם אני אודך', ופרדס יוסף החדש' מועדים

בדיני תעניות

טעה ובירך על מאכל בתענית

(א) שאלה: מה הדין בטעה ובירך על מאכל בתענית?

תשובה: יש אומרים שיאכל קצת, ויש אומרים שלא יאכל כלום, ולדעתי יטעם קצת כדי שיהיה לברכה על מה לחול, אך יפלוט ולא יבלע.

(נזר החיים, עמוד ר"י, סימן קמ"ב)

תענית שבית דין גוזרין הוא רק מבין י"ח

(ב) שאלה: במשנה ברורה (סימן תקע"ז ס"ק ל"ב) כתב, דכשבית דין גוזרין תענית, הוא רק מבין י"ח, וא"כ מה דאיתא בסנהדרין (דף ע"ב) בן סורר ומורה שאכל בעבירה אין נעשה בן סורר ומורה, כגון שאכל בתענית ציבור, ואיך משכחת לה, הרי בזמן שדנו דיני נפשות לא היה ד' תעניות, רק תענית שבית דין גזרו, והרי אינו בן י"ח, דבן סורר ומורה, הוא בן י"ג, וא"כ אין אצלו תענית של בית דין כלל?

תשובה: כתבתי קושיא זו בשיח השדה ג', פרק בן סורר ומורה סימן ל"ז.

[וז"ל רבינו שם: ודבר שהוא עבירה לאתווי תענית ציבור, משמע דהיינו תענית שהציבור גזרו, וקשה על מה שכתב המשנה ברורה (בסימן תקע"ז ס"ק ל"ב) בשם המגן אברהם דכל התעניות שבית דין גוזרין כיון שאינן תעניות קבועות אין גוזרין על פחות מבין י"ח, וא"כ איך משכחת לה בן סורר ומורה שיאכל בתענית ציבור, דהא בן סורר ומורה, אינו אלא בן י"ג עד ג' חדשים, (ואין לומר דמיירי בד' צומות הקבועים, דבזמן הבית שנהג דיני נפשות לא נהגו צומות אלו). עכ"ל.

(דולה ומשקה, עמודים ר"ג - ר"ד).

מינקת לגבי ד' צומות

(ג) שאלה: מהו גדר מינקת לגבי ד' צומות?

תשובה: כל זמן שהתינוק צריך לאכול מותר גם לה לאכול, כי התינוק לא צריך לצום, ולא תחייב את עצמה באמרה שתתן לתינוק לאכול מהבקבוק ואז תוכל לצום, כי הטוב ביותר הוא חלב אם.

(נזר החיים, עמוד ר"י, סימן קמ"ג)

חולה שאוכל אחרי מנחה בד' צומות אם יאמר עננו

(ד) שאלה: שו"ע או"ח סי' תקס"ב רמ"א סע' א' ובמ"ב ס"ק ה' בקיבל תענית שעות יכול לומר "עננו" קודם שאוכל, יל"ע האם הדין כן גם בד' צומות לחולה וכדו' שאוכל אחר מנחה?

תשובה: לכאורה היינו הך.

(אשי ישראל, עמוד תשנ"ט, סימן שמ"ט)

חולה שמתענה מספר שעות

(ה) שאלה: שו"ע או"ח סי' תקס"ב (בשעה"צ ס"ק ו') המתפלל מנחה, אחרי שאכל אם ידלג צום תעניתו אפשר דשרי, ויל"ע האם בד' צומות חולה שהתענה מספר שעות ומתפלל מנחה אחרי שאכל, יכול לומר עננו, ויאמר ביום התענית הזה וכסי' תקס"ו מ"ב ס"ק י"ח בש"ץ?

תשובה: כמדומה שלא נוהגין כן.

(שם סימן ש"ג)

קבלת תענית לתענית של ערב ראש חודש

(ו) שאלה: שו"ע או"ח סי' תקס"ב סע' ב' בביאור הלכה ד"ה שרגיל, דלענין תענית של ערב ראש חודש כיון שאין מנהג קבוע כי אם למקצת אנשים,

מסתברא דצריך קבלה מבעוד יום, ויש לעיין מי שרגיל להתענות כל ערב ראש חודש האם גם צריך לקבל את התענית במנחה שלפניו?

תשובה: עיין שונה הלכות סי' תקס"ב דין ד'.

(שם סימן שנ"א)

חתן שטעם מכוס של ברכה אם יאמר עננו

(ז) שאלה: שו"ע או"ח סי' תקס"ב סע' ב' ובמ"ב ס"ק י"ב דחתן ששתה מכוס של ברכה בחופתו יותר לא יכול לומר "עננו" בתפילת מנחה, ויש לעיין האם הדין כן גם בטעם רק מעט, וכפי הרגילות בחופה? תשובה: יתכן.

(שם סימן שנ"ב)

יחיד שטעה וסיים ברכת שומע תפילה ב"העונה בעת

צרה"

(ח) שאלה: יש לעיין ביחיד שדינו בתענית ציבור לומר "עננו" בשמע קולנו בלא חתימת ברכה, אם טעה וחתם "העונה בעת צרה"? תשובה: לכאורה הוי כלא חתם ברכת שומע תפילה.

(שם סימן שנ"ג)

שכח לומר "עננו"

(ט) שאלה: שו"ע או"ח סי' תקס"ה סעיף ב' ובמ"ב ס"ק ז' דשכח "עננו" יכול לומר בסיום התפילה קודם יהי לרצון, ויש לעיין ש"ץ ששכח "עננו" בתפילת לחש האם גם ינהג כן, או כיון שעתיד להזכיר בחזרת ש"ץ אין צריך לומר קודם יהי לרצון?

תשובה: יכול לומר.

(שם עמוד תש"ס, סימן שנ"ד)

אם הכהנים יעלו לרוכן

כשאינן עשרה מתענים

(י) שאלה: שו"ע או"ח סי' תקס"ו (מ"ב ס"ק י"ד) הובא ב' דעות בד' התעניות שאין עשרה מתענים אם קורין "ויחל" ואומרים "עננו" ויש לעיין אם ה"ה שהכהנים לא יעלו לדוכן כשאינן עשרה מתענים (ואף שהכהן מתענה)?

תשובה: יתכן.

(שם סימן שנ"ה)

ציבור שאין מתענה בתענית ציבור

(יא) שאלה: במ"ב סי' תקס"ו (ס"ק י"ד) כתב דכשחל התענית ביום ב' או ה' אף כשיש ששה המתענים קורין בשחרית "ויחל", אך כשאין גם ששה המתענים לא כתב במ"ב אם יקראו פרשת השבוע, או לא יקראו כלל, וראיתי בשו"ת אמרי יושר (לגאון ר' מאיר אריק) ח"ב סי' קכ"ד שכתב שבכה"ג לא יקראו כלל, כיון שביום זה תיקנו לקרוא "ויחל" ולא קריאה אחרת, ואמנם ראיתי שכת"ר כתב בשונה הלכות סי' תקס"ו סע' ח' דבכה"ג יקראו בפרשת השבוע?

תשובה: לכאורה מסברא יקרא פרשת השבוע.

(שם סימן שנ"ו)

אם יכול להיות ש"ן ביום כיפור מי שאינו מתענה

(יב) שאלה: האם ביום כיפור יכול להיות ש"ץ מי שאינו מתענה דבסי' תקס"ו (סעיף ה') כתב במחבר שלא יהיה ש"ץ בתענית ציבור מי שאינו מתענה, והטעם שלא יוכל לומר "עננו", אך ביום כיפור הרי לא אומרים "עננו"?

תשובה: יתכן.

(שם סימן שנ"ז)

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג' דברי רבינו אודות מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד

נלבי"ע י"ב בתמוז תש"א

רבי אלחנן בונם וסרמן נולד לאביו רבי נפתלי בינוש ב' שבט תרל"ה בעיירה בירזש שבליטא. ולמד בבחרותו בטעלז אצל הג"ר שמעון שקופ. אחר נשואיו למד בכלל קדשים והתקרב להפץ חיים, וכן התקרב לגר"ח מבריסק. והרביץ תורה בכמה ישיבות עד אשר הגיע לישיבת ברנוביץ שם הרביץ תורה כעשרים שנה. בפרוץ המלחמה שהה בקובנה ונלקח להריגה ב"ב בתמוז תש"א. חידושי הודפסו בספרים: 'קובץ הערות', 'קובץ שיעורים' ו'קובץ ביאורים'.

רבנו סיפר שזכה לראות את הג"ר אלחנן וסרמן בעת שהיה דין תורה מסוים בעיר בריסק שהגר"א וסרמן והגר"א יי פינקל היו בוררים, ואח"כ הלכו לג"ר חיים עוזר שיהיה הבורר השלישי שיכריע. וכשהגר"א וסרמן היה בבריסק, מסר שיחת חיזוק, ורבנו היה נוכח שם. והבאנו כאן כמה ענינים שרבנו מביא מדברי הגר"א וסרמן, ואודותיו. שהתלמיד לא הקשיב טוב? הרי הוא הסביר טוב, אלא הבין שאם יחזור שוב,

בזה גופא יובן יותר.

עם הגרי"ז

הג"ר אלחנן היה בשנות תר"ע-תרע"ד ראש ישיבה בישיבה קטנה מקור חיים שהייתה אז בבריסק. והיה דרכו בליל שבת לדבר עם הגרי"ז [שהיה צעיר לימים כבן כ"ג-כ"ז] בלימוד. ופעם דיברו בענין חידושו הנודע של הגרי"ז 'בגדר לשמה', והג"ר אלחנן חלק עליו, והתווכחו טובא, עד שנכנסו לגר"ח והוא הסביר את דברי הגרי"ז, וע"כ בקובץ שיעורים (ח"ב סכ"ב) מביא הג"ר אלחנן יסוד זה בשם הגר"ח, על אף שמפורסם בעולם ד"ז מהגרי"ז [ושם גם מביא יסוד זה מהעילוי מסלוביץ שנפטר בעודו בחור].

אחרי שש דקות

סיפרו לי שהג"ר אלחנן רצה לפעמים להיכנס לנוח לפני השיעור ל'שש דקות', והיה מתעורר בדיוק אחרי שש דקות, והוא דבר פלא שמצינו אצל אנשים גדולים. (הפנקס עמ' 97, ועוד)

י"ג עיקרי אמונה

שמעתי שבישיבה של הג"ר אלחנן וסרמן היו אומרים בכל יום את כל הי"ג עיקרים. ושאלתי פעם אחד שלמד שם ואמר שאינו זוכר. (אפיקי איל עמ' שסו)

מעלת הישיבה קטנה

רבנו היה רגיל לומר בשם הג"ר אלחנן אודות התפקיד בישיבה קטנה שהמשיל את הדבר לכלי מלחמה וכיבוש, ר"מ בישיבה גדולה הוא כמו טייס שמרחף גבוה מעל גבוה, זו חכמה רבה וכוח עצום, אבל ר"מ בישיבה קטנה משול לחייל בצבא הרגלי, זה נמוך יותר ופשוט יותר, אבל אמור נא! מי הוא הכובש בפועל?! אלף כלי טיס לא יוכלו לכבוש בפועל ללא הכיבוש של החייל הפשוט שנכנס וכובש...

חוזר שוב

שמעתי שכשהג"ר אלחנן היה אומר את השיעור, אם היו שואלים אותו שאלה, היה אומר עוד פעם את אותם המילים. מה הפשט? האם חשב

הקדוש החפץ חיים

כל אחד נהיה קדוש, בדור הקודם היו אומרים זכרונו לברכה, ואולי לפעמים אפילו זכר צדיק לברכה, אבל קדוש כמעט אף פעם לא אמרו!

והיום כולם קדושים, ואומרים על כולם זכר צדיק וקדוש לברכה. והמלאכים צוחקים עליהם, וכי צדיק זה קדוש, ובעיקרון תואר כזה אם בא לריק יכול להזיק לנפטר וכמבואר בשו"ע שנפרעין וכו' [ואולי כיום כבר לא יזיק כי כולם יודעים שזה צחוק].

והמשיך רבנו: בספרי הג"ר אלחנן מצינו שאת כל הרבנים שמצטט בשמם מכתיר בתואר מו"ר וכדו', אך את החפץ חיים מכתיר בשם הקדוש [ראה ס' קובץ מאמרים ואגרות עמ' ק, קלז, רו ועוד] שהוא אכן היה קדוש, באמת צדיק נורא ואיום, וכידוע שכל מה שיצא מפי החפץ חיים היה בבחינת (איוב כב, כח) 'ותגזור אומר ויקם לך', ולפני מאתיים שנה ומעלה מצינו אנשים יחידים שזכו לתואר קדוש כמו האור החיים הקדוש, האלשיך הקדוש וכדומה ואלו היו יחידי יחידים. (מאחורי הפרגוד עמ' 404)

להתפלל לצד צדיק

הג"ר אלחנן היה נוהג ללכת להתפלל בימים נוראים בצל החפץ חיים, וכמדומה שהוא ע"פ דברי החתם סופר בהגהות לשו"ע סי' ק"ב (וכן בדרשות ז"ך אלול תק"ע, ובחתם סופר עה"ת פרשת יתרו) דהוכיח מהא דחנה התפללה ליד עלי, שיש מעלה להתפלל בתוך ד"א של צדיק?

ואחרי פטירת החפץ חיים היה הג"ר אלחנן נוסע להתפלל בימים נוראים בישיבת קעלם.

נשאר עם בנו החולה

לג"ר אלחנן וסרמן, היה דרכו לצאת מגיא ההריגה, אלא שבנו המצוין הג"ר נפתלי בינוש שבר את רגלו, והחליט הג"ר אלחנן שלא לברוח ולהשאיר את בנו לבד, ונספה על קידוש ה' (חשוקי חמד ב"מ קה, ב)

1 א"ה, וראה בס' מכתבי חפץ חיים עמ' מ"ט דכתב החפץ חיים במכתב, עוד אמרתי לעורר בזה אחב"י על ענין נשגב, והוא כידוע ממנהג שהנהיגו הקדמונים לומר בכל יום אחר התפלה את הי"ג עיקרי הדת, והם י"ג אני מאמין, שענין זה מיוסד על מאמר חז"ל מכות דף י"ג בא חבוקוק והעמידן על אחת דכתיב וצדיק באמונתו יחי', וע"כ בימינו אלה שהאמונה נתרופפה בעוה"ר מצוה רבה על כל אחד ואחד להתחזק בזה ולאמור אותה בכל יום אחר התפלה כמו שנהגו אבותינו מלפנים. וראה מה שהבאנו בענין זה במק"א.

2 א"ה, ושאלנו את הגר"ח קניבסקי האם יש בזה את הענין שכוליה ביתא כד' אמות, וממילא אם מתפלל בביתו של צדיק סגי, ואמר לנו דזה לא נאמר כאן, ובעיני להתפלל דוקא בד"א של צדיק.

ובשם הג"ר דוב לנדו שמענו להוסיף דהנה הוכחת החתם סופר היא מחנה דהתפללה במשכן, ואפ"ה היה לה ענין להתפלל בתוך ד"א, חזינן דאפי' כשמתפלל במקום קדוש מאוד כמו משכן יש מעלה עוד יותר בד"א של הצדיק, ואפילו אם הצדיק אינו מתפלל בשעה זו כמו עלי.

3 וכשנשאל הג"ר יצחק זילברשטיין. בשעת מלחמה כאשר אויביו יורים על חלק מערי ישראל חצי מות, ורבים מהתושבים עוזבים את בתיהם מתוך פחד ואימה, ונודדים למקומות אחרים שקטים יותר. והנה בבניין בו דרים עשרה משפחות, החלו בעלי הדירות לנטוש את הבניין זה אחר זה, עד שנתרו שם רק אלמנה זקנה, ועוד משפחה אחת. והנה מבחינה האלמנה כי שכניה האחרונים מתארגנים לקראת עזיבת המקום. פנתה האלמנה אל בעל הדירה בתחנונים אלא אל תעזבוני לבדי, אני פוחדת להישאר בודדה ויחידה בבניין, ובפרט בשעת האזעקות וירי הטילים, האם המשפחה יכולה לעזוב כדי להציל את נפשם [שהרי חייך קודמים], או שמא מוטל עליה להיעתר לתחינת האלמנה ולהישאר עמה?

מורינו הגאון בעל אילת השחר השיב: אם בנו היה צריך להשאר במקום הזה, והיה נשאר עמו כדי שלא ישאר לבד, מותר לו גם להשאר בשביל האלמנה. והוסיף שלהג"ר אלחנן וסרמן, היה דרכו לצאת מגיא ההריגה, אלא שבנו המצוין נפתלי בונם שבר את רגלו, והחליט הג"ר אלחנן שלא לברוח ולהשאיר את בנו לבד, ונספה על קידוש ה'. הרי שמותר לאדם להישאר במקום סכנה נוראה, ולא להשאיר בנו לבד. כן מותר לנהוג כך גם ביחס לאלמנה (חשוקי חמד ב"מ קה, ב).

מתיקות התורה

מאוצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א עם תשובות מן שר התורה זצוק"ל

האם יכול לברך 'שהחיינו', כשבונה את סוכתו בר"ח תמוז?

שאלה. יהודי שלא יהיה באפשרותו לבנות סוכה סמוך לסוכות, החליט לבנות את הסוכה בר"ח תמוז. והנה יהודי זה מסופק אם בסוכות יהיה בביתו, או שיצטרך להיות בבית חולים בחו"ל לצורך טיפולים רפואיים, ולא יוכל כלל לקדש בסוכות, ולכן רוצה לברך שהחיינו כבר בעשיית הסוכה, וכמו שנאמר בשו"ע (סימן תרמא) העושה סוכה בין לעצמו בין לאחר... אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אותה לעצמו, אלא שאנו סומכים על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש, עכ"ל. ונסתפק האם יכול לברך כשבונה את הסוכה זמן רב לפני סוכות?

תשובה. יעוין בפר"ח (סימן תלב) שהתפלל על טעם ראשון שכתב הטור בשם בעל העטור דמשום הכי אינו מברך זמן בביעור חמץ, לפי שאין לו זמן קבוע דיוצא לדרך אפי' מר"ה ודעתו לחזור צריך לבדוק, וקשה הלא בסוכה

אם עשאו לשם חג אפי' מתחילת השנה כשרה, ואפילו הכי העושה סוכה לעצמו מברך זמן, ומדקתני לה סתם, משמע אפי' מתחילת השנה? ותירץ הפר"ח שיש הבדל גדול ביניהם, דבחמץ במפרש בים ויוצא בשיירא, ודעתו לחזור בתוך הפסח, מחויב לבדוק אפי' מר"ה וחל עליו מצות חכמים לבדוק שלא יעבור בב"י, וא"כ שפיר אמרינן דמצות בדיקה אין לה זמן קבוע, דהמצוה אפשר לחול עליו בכל זמן ועידן, אבל בסוכה נהי דאם עשאה מתחילת השנה לשם חג כשרה, אבל הוא רשות ואין בו מצוה לעשות סוכה בזמן ההיא, אלא תוך שלשים לחג דשואלין ודורשין בהלכותיו, אז עושה מצוה בעשיית סוכה, ולכן בסוכה שפיר גם מצות עשיית סוכה קביע ליה זמן ולהכי מברך שהחיינו, יעו"ש. מבואר בדבריו שאפשר לברך שהחיינו אף כשבונה את הסוכה זמן רב לפני סוכות.

אולם למעשה בשו"ת בית שערים (או"ח סימן פב) הקשה על דבריו מדברי חידושי הרשב"א בסוכה דף מו ע"א (ד"ה העושה) שכתב להדיא שהבונה סוכה לעצמו מברך שהחיינו היינו דוקא תוך שלושים יום לחג וכמו בביעור חמץ.

וכן פסק למעשה בביאור הלכה (סימן תרמא ד"ה כשעושה).

חשוקי חמד סוכה דף ט עמוד א

האם יש ענין שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל התענית?

שאלה. בליל י"ז בתמוז או עשרה בטבת, האם מותר לאכול בשר ולשתות יין, או שמא יש ענין שלא לאכול בהם בשר ולשתות יין, ומה הדין בלילה שלאחר התענית, האם מותר לאכול בו בשר, ולשתות יין?

תשובה. כתב הרמ"א (יו"ד סימן קפה ס"ד) שמי שמתענה בגלל חטא, בליל התענית אסור ביין ובשר. וכתב הפתחי תשובה (שם ס"ק יג) שבתורת השלמים הסתפק אי הלילה שלפני התענית קאמר, או שאחר התענית, משום דבקדשים הלילה הולך אחר היום, והרי התענית במקום קרבן, ומסיק בשם מהרש"ל דראוי לנהוג שלא לאכול בשר ולא ישתה יין בליל שלפני התענית, ובליל שאחר התענית.

והנה כתב הרמ"א (סימן תקנח ס"א) שאם חל תשעה באב בשבת ונדחה ליום א', מותר לאכול בשר ויין ביום ב', אבל בלילה אסור מפני אבילות של יום. והטעם כתב המג"א (סק"ג) דכמה מיני תענית של תשובה אשכחן דאין לאכול במוצאי תענית בשר ויין. עוד כתב השו"ע (סימן תקפ ס"ג) יש מי שאומר שגזרו שיהיו מתענין בכל שני וחמישי על חורבן הבית, ועל התורה שנשרפה, ועל חלול השם, ולעתיד לבוא יהפכם ה' לששון ולשמחה. וכתב

המג"א (סימן תקפ סק"ט הו"ד במשנ"ב ס"ק טז) ומי שאינו יכול להתענות, על כל פנים יתפלל בהם על דברים הללו, ויש מתענים מבשר ויין בהם, וגם בלילה שלפניהם. הרי שיש ענין להתענות מבשר ויין גם בלילה שלפניו.

ובסדר היום (ענין בין המצרים) כתב שאנשי מעשה נוהגין שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בליל התענית, כדי להתענות ולהתאנח על הצרות, וראוי לעשות כן, אם לא יראה עצמו חלוש או זקן, וצריך כח לסבול התענית שבדבר זה אסור לענות נפשו יותר מן הראוי.

ויעוין גם בשו"ת חיים שאל (ח"א סימן כד) שהביא שכתב הרמב"ן בספר תורת האדם (ריש ענין אבלות) וז"ל: ומסתברא דכולהו ד' צומות תעניות צבור הן, ונביאים גזרו אותם וכל חומרי תענית עליהן, ומפסיקין בהם מבעוד יום ואסורין ברחיצה וכו' כתשעה באב, וקרא מקיש להו כתשעה באב, אלא

האידינא כיון דבזמן דליכא צרה בטליון, ורצו נהגו להתענות בהן, ולא רצו לנהוג בהן בחומרות הללו, אבל מעיקר התקנה ודאי אסורין הן בכולן, דלא גרע גזרת נביאים מגזרת בית דין וכו', עכ"ל. וכיון דתענית י"ז בתמוז מעיקר תקנת וגזרת הנביאים היה להפסיק מבעוד יום כתשעה באב, ומאחר שכן למה שנהגו שלא לומר שהחיינו, ודאי מתחילת ליל י"ז אין לומר שהחיינו. וכן הנהגים שלא לאכול בשר בין המצרים והביא מנהג זה מרן בש"ע, ודאי אין אוכלין בשר בליל י"ז בתמוז, והוא מנהג פשוט בארץ הצבי שהרבה פורשים מאכילת בשר בין המצרים, ומתחילים לנהוג מליל י"ז בתמוז. וכן המנהג גם בשהחיינו, ע"כ.

וכן כתב הכף החיים (סימן תקסד אות יב) שראוי למי שיכול שלא יאכל בשר וישתה יין לפני התענית, וגם לאחר התענית. [וכן כתב באורחות רבינו (ח"ב עמוד קכח) בשם הקהלות יעקב שיש ענין שלא לאכול בשר בליל התענית].

ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סימן פח) כתב דמה שאסור באכילת בשר ושתית יין בלילה

שאחר תענית תשעה באב שנדחה, הוא שתשעה באב דומה לאנינות, ובלילה שלאחר יום המיתה, הוא אונן שלא לאכול קדשים כדאיתא בזבחים (דף צט) ואפילו אחר הקבורה, ולכן אף שלא אסרו לאבל אחר הקבורה בשר ויין אפילו כשנקבר ביום שמת, מ"מ באנינות דרבים שהחמירו בקצת דברים בתשעה באב החמירו להנהיג גם באנינות לילה בבשר ויין.

ואולי יש לומר דמה שבתעניות של תשובה אין אוכלין בשר ויין במוצאי התענית, הוא נמי מהאי טעמא דאנינות, דמעניני התשובה הוא גם שיזכור יום המיתה וגם שיחשוב עצמו כחייב מיתה מפני חטאיו, ולכן יש לו להתנהג כאונן על עצמו, וכיון שביום התענית גופו לא היה ניכר ענין זה, נהגו זה לאחר התענית, ושייך זה רק לתענית תשעה באב אף שהוא נדחה, ולא לשאר תעניות, ואף בתענית ב' וה' שהוא משום עת רצון, נמי הוא מתעניות תשובה, משום שרק בתשובה מתרצין לפני הקדוש ברוך הוא, ואף שגם תענית צבור הוא משום תשובה, ויש להחשיב זה כקרבן צבור, אולי כיון שהוא גם להצטער בעלמא על הצרות שאירעו, אין להחשיב זה כקרבן. ומה שכתב בסדר היום שראוי שלא לאכול בשר ויין, אינו מטעם התענית, אלא משום שראוי להצטער על הצרות שאירעו בימים אלו.

לסיכום: ראוי להחמיר בליל התענית ובמוצאי התענית.

חשוקי חמד מגילה דף טז עמוד ב

עשרה מי יודע

קושיה בפרשה ועשרה תירוצים מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטופ

כיצד ברכות בלעם התקיימו, הרי היה רע עין?

כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר יואר (כב, ו)

הנה מה שהיו מתקיימות קללותיו של בלעם, יש לבאר בשני אופנים: חדא שהיה רע עין (זוהר ח"ג דף סג ע"ב), ועוד שהיה יודע לכוין את ה'רגע באפיו [כמבואר בברכות (ז, א) והיה מקלל ברגע הזעם. וכן מבואר ברש"י כאן, שידע בלק מזה שבלעם קילל את מואב במלחמת סיחון].

אמנם, הכח שלו לברך - 'אשר תברך מברך' צריך תלמוד, היאך יתכן במציאות שברכה מפיו תתקיים, הלא היה רע עין, וכתוב (משלי כב, ט) 'טוב עין הוא יברך', ולא רע עין. [ואף שאמרו במגילה (טו, א): 'לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך', וילפינן לה מארוונה שברך את דוד, וארוונה היה עכו"ם, מ"מ לא היה רשע, משא"כ בלעם שהיה רשע ורע עין, היאך יתכן שברכותיו יתקיימו].

תירוץ א. ראה את הברכה בכוכבים

האור החיים (כאן) הקשה כקושיה הראשונה, כיצד התקיימו ברכותיו של בלעם [ומה שהתקיימו קללותיו מובן, משום שהיה רע עין, או משום שהיה יודע את זמן כעסו של הקב"ה. ובשאלתנו הוספנו, שברכותיו לא יכלו להתקיים, משום שהיה רע עין, ונאמר (משלי כב, ט) 'טוב עין הוא יברך'. וראה להלן (תירוץ טו; כו-לט) מה שיש לדון בפסוק זה].

ותירץ, שבאמת ברכת בלעם היתה שוה לברכת חמור, אלא שרשע זה היה מערים, וכאשר היה רואה בכוכבים שפלוני יעלה לגדולה וכדומה, היה מברכו, וכאשר היה מתקיים הדבר היה הלה בטוח שברכתו של בלעם גרמה לכך, ובאמת מזלו גרם [וכן עשה לבלק עצמו, שכאשר ראה בכוכבו שעתיד למלוך במואב, בירכו בדבר זה, כדי לרמותו כאילו הוא גורם לכך]. וראה להלן (תירוץ כג) שלפי זה יש ליישב הקושיה השלישית.

תירוץ ב. ראה הברכה בנבואה

הרשב"ם (כאן) ביאר כעין זה, שגם בלק ידע שבלעם היה נביא, ועל ידי נבואתו - או על ידי קסמים - היה אומר העתידות [ומה שאמר 'אשר תברך מבורך' היינו בנבואה], אך סבור היה שיועילו לו תפילותיו וקרבתו.

תירוץ ג. בלק אמר 'מבורך' בלשון הזה

העמק דבר (כאן) ביאר כעין הנ"ל, שבלק ידע שאין לבלעם כח לברך, ולכן אמר לו 'את אשר תברך מבורך' - בלשון הוה, שהוא כבר מבורך, ורק 'את אשר תאור יואר' בלשון עתיד. ואמר לו זאת כדי שיבין, שלכן הוא מבקש שיקלל את העם, ולא יברך את מואב [וכעין זה הביא החיד"א (ראש דוד בלק ד"ה והרב), וראה עוד בפנים יפות ובמנחת יצחק (כאן)].

תירוץ ד. הברכה היא סימן שאינו יכול לקלל

השפת אמת (בלק תרל"ה) ביאר, שהיה לבלעם כח לקלל ולא לברך, אלא שמי שלא שלטו בו קללותיו היה מברכו, וזה היה סימן שהוא מבורך באמת ואינו יכול לקללו [ויש לבאר דבריו, שכאשר היה רואה שאינו יכול לקלל, היה מבין שאותו אדם הוא מבורך, וממילא היה מברכו כדי שיחשבו שהוא גרם לברכתו, כמבואר להלן (תירוץ כג)].

תירוץ ה. אף לקלל לא היה לו כח

האבן עזרא (פסוק כח) ביאר, שאף לקלל לא היה לו כח, אלא שכאשר ראה במזלו של אדם שהגיעה עת רעתו, היה מקלל אותו, וכאשר היתה באה הרעה על המקולל, היו סבורים שהיה זה מחמת קללתו. וכן ביאר תלמיד הרשב"א (תורת המנחה דרשה סב) בין לענין הברכה ובין לענין הקללה. אמנם רבינו בחיי (כאן) כתב, שמדברי חז"ל (ברכות ז, א) מבואר שהיה לו כח לקלל, שידע מתי הקב"ה כועס ובאותה שעה היה מקלל [וראה בתירוץ הבא].

תירוץ ו. ידע מתי ה' רוצה לברך או לקלל

כיוצא בזה כתב צרור המור (כאן), שלא היה לו כח לא לברך ולא לקלל, אלא שידע את אותה עת שהקב"ה רוצה לברך או לקלל, והוא עצמו היה מברך או מקלל באותה עת, וכל העם היו חושבים שהוא המקלל או המברך [ונראה מדבריו, שכשם שיש עת שהקב"ה כועס בה (ברכות שם), כך יש עת שהקב"ה רוצה לברך, ואף עת זו ידע בלעם].

והוסיף, שאף בלק ידע זאת [כפי שמדויק מלשונו, כמבואר לעיל (תירוץ ג)], אלא שסבר שכעת הם מוכנים לפורענות, משום שראה שיענשו בענין הפעור [אלא שלא הבין זאת כראוי], ולכן ביקש שיקללם מיד.

תירוץ ז. היה עושה קסמים

הרמב"ן (פסוק כג) ביאר, שבלעם היה קוסם (יהושע יג, כב), וזה מה שאמר לו בלק, שהוא יודע שעל ידי הקסמים הוא יכול לברך ולקלל, ושלח לו קסמים. אלא שלאחר מכן התברר, שהקסמים אינם מזיקים לישראל, משום שיש עליהם השגחה פרטית מאת ה'. [ומשמע מדבריו שהקסמים היו מועילים לברך ולקלל, ולא כדברי הרשב"ם (כאן) שהובאו לעיל (תירוץ ב), שהועילו רק לדעת העתידות. וראה עוד במהר"י אברבנאל (פסוק ב)].

תירוץ ח. השתמש בכח המחשבה

עוד כתב הרמב"ן (אגרת הקודש פ"ה), שכאשר החסידים הקדושים היו מדביקים מחשבתם בעליונים, כל דבר שהיו חושבים עליו באותה שעה - לטובה או לרעה - היה מתקיים [כגון מה שאמרו (ברכות נח, א; ועוד) 'נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות']]. ומאותו כח היה לבלעם הרשע, שנאמר בו (כאן) 'את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר', ולכן היה רוצה לעיין בישראל עיון שלם, כדי שיוכל להדביק מחשבתו בעליונים, וימשיך עליהם מחשבה רעה [וראה מה שביאר המשך הפרשה לפי זה].

תירוץ ט. ברכותיו התקיימו באופן זמני

הפנים יפות (כאן) ביאר, שהנה בלעם הוא לבן הארמי [כמבואר בתרגום יונתן (פסוק ה), וראה עוד בסנהדרין (קה, א)], והוא כבר בירך את רבקה (בראשית כד, ס) 'אחותינו את היי לאלפי רבבה, וירש זרעך את שער שונאיו', ואם כן היה מקום שיאמר בלעם, שכיון שכבר בירך את ישראל שינצחו את שונאיהם, כיצד ניתן לחזור ולקלל אותם.

ולכן אמר לו בלק: 'כי ידעתי את אשר תברך מבורך' [לשון הוה], והיינו ברכה זמנית שאינה מתקיימת, כמו שראיתי בברכתך את סיחון, אבל 'אשר תאור יואר' [לשון עתיד], כלומר, הקללה שלך מתקיימת היטב. ולכן אין אני מבקש ממך ברכה שאוכל לכבוש את ישראל תחת ידי, שכיון שכבר קיללת את מואב קיללתך מתקיימת, אלא אני מבקש שתגרש אותם על ידי קיללתך מן הארץ.

ולפי זה יש ליישב קושייתנו, שכיון שהיה צר עין לכן ברכתו התקיימה רק לפי שעה, ולא באופן קבוע.

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א
כל מי שנכנס לשדותיהם בשמיטה הקודמת וראה את החיטה ששיבוליה העפילו
לאוה רב, התמלא פליאה. "מה לשומרי שמיטה ולחיטה כל כך גבוהה ודשנה בשנת השבע?"
מה ענין שמיטה אצל פרשת בלק?

בפרשת בלק (במדבר כב, ו) התורה מספרת שבלק בקש מבלעם "ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ". בפשטות כונתו במלה "ארה" הנה לקלל את עם ישראל, וכך גם תרגם אונקלוס: "וכען איתא כען לוט לי ית עמא הדין" - ועתה לכה נא קלל לי את העם הזה.

אולם המדרש אגדה מסביר: "ארה לי את העם - כאדם האורה את התאנים מעט מעט".

ונסביר: במסכת שביעית (פ"א מ"ב) אומרת המשנה ששעור חרישה בשדה שמוציאה מעט פרות בערב שנת השביעית הוא "כמלא האורה וסלו". ומבאר רבנו עובדיה מברטנורא: "המלקט תאנים קרוי אורה, כמו גודר בתמרים ובוצר בענבים".

קטיפת התאנים מהעץ נקראת - לארות. קטיף הענבים מהכרם נקרא - לבצר. קטיף הזיתים מהעץ נקרא - למסוק. קטיף התמרים נקרא - לגדר.

תלישת התבואה מהקרקע נקראת - לקצר. בשונה משאר הגדולים בהם בוצרים מוסקים גודרים וקוצרים את כל הפרות בפעם אחת, בתאנים לא אורים את כל העץ בבת אחת משום שהם מבשילים בזה אחר זה, אלא אורים אותם מעט מעט, ועל כך נאמר (משלי כז, יח) "נצר תאנה יאכל פריה". והנה, הרמב"ם בפרוש המשניות מבאר: "אורה - שם לוקט התאנים על הרב, ויאמר גם על הגפן ואורה כל עוברי דרך".

דברי הרמב"ם טעונים הסבר, שהרי על הגפן צריך לומר בוצרים, ואם כן מדוע נאמר "ואורה" על הגפן?

דוד המלך אומר בתהלים (פ, ט-יג) "גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה. פנית לפניה ותשרש שרשיה ותמלא ארץ. כסו הרים צלה וענפיה ארזי אל. למה פרצת גדריה ואורה כל עברי דרך".

על איזו גפן דוד המלך מדבר? מסביר רש"י: "גפן ישראל אשר הסעת ממצרים", ומוסיף האבן עזרא שעם ישראל נקראו גפן על פי הפסוק (ישעיהו ה, ז) "כי כרם ה' צבאות בית ישראל".

אומר הרב חיים עוזר אטיאס: הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שאין זרעו כלה, ולפיכך אומר דוד המלך: את הגפן הזאת - עם ישראל - לא שיק לבצר בבת אחת, אלא רק לארות ממנה מעט מעט, כי זרעו של אברהם לעולם לא יכלה, אבל "למה פרצת גדריה ואורה כל עברי דרך?" - הסרת את השמירה שלך על עם ישראל ויכלו אמות העולם לארות ולהרג מהם מעט מעט.

דבר זה מפרש בפרק שירה בשירתה של הגפן; בפרק שירה אומרת הגפן את הפסוק בישעיהו (סה, ח): "כה אמר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו כן אעשה למען עבדי לבלתי השחית הכל". לפי זה נוכל לבאר את בקשתו של בלק מבלעם; בלק ידע שאין אפשרות לכלות ולהשמיד את עם ישראל, לפיכך הוא בקש מבלעם "לכה נא ארה לי" - תקלל את עם ישראל בצורה כזו שימותו מהם מעט מעט כמו התאנה שאורים את פרותיה מעט מעט, כי רק בדרך זו נצליח כנגדם.

וזה מה שבלק המשיך בדבריו "אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ", ובאר רש"י: "לשון משנה היא, מנכה לו מן הדמים - לחסר מהם מעט".

בפרשת בלק (במדבר כב, ו) התורה מספרת שבלק בקש מבלעם "ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ". בפשטות כונתו במלה "ארה" הנה לקלל את עם ישראל, וכך גם תרגם אונקלוס: "וכען איתא כען לוט לי ית עמא הדין" - ועתה לכה נא קלל לי את העם הזה.

אומר הרב חיים עוזר אטיאס: הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שאין זרעו כלה, ולפיכך אומר דוד המלך: את הגפן הזאת - עם ישראל - לא שיק לבצר בבת אחת, אלא רק לארות ממנה מעט מעט, כי זרעו של אברהם לעולם לא יכלה, אבל "למה פרצת גדריה ואורה כל עברי דרך?" - הסרת את השמירה שלך על עם ישראל ויכלו אמות העולם לארות ולהרג מהם מעט מעט.

דבר זה מפרש בפרק שירה בשירתה של הגפן; בפרק שירה אומרת הגפן את הפסוק בישעיהו (סה, ח): "כה אמר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו כן אעשה למען עבדי לבלתי השחית הכל". לפי זה נוכל לבאר את בקשתו של בלק מבלעם; בלק ידע שאין אפשרות לכלות ולהשמיד את עם ישראל, לפיכך הוא בקש מבלעם "לכה נא ארה לי" - תקלל את עם ישראל בצורה כזו שימותו מהם מעט מעט כמו התאנה שאורים את פרותיה מעט מעט, כי רק בדרך זו נצליח כנגדם.

וזה מה שבלק המשיך בדבריו "אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ", ובאר רש"י: "לשון משנה היא, מנכה לו מן הדמים - לחסר מהם מעט".

בפרשת בלק (במדבר כב, ו) התורה מספרת שבלק בקש מבלעם "ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ". בפשטות כונתו במלה "ארה" הנה לקלל את עם ישראל, וכך גם תרגם אונקלוס: "וכען איתא כען לוט לי ית עמא הדין" - ועתה לכה נא קלל לי את העם הזה.

אומר הרב חיים עוזר אטיאס: הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שאין זרעו כלה, ולפיכך אומר דוד המלך: את הגפן הזאת - עם ישראל - לא שיק לבצר בבת אחת, אלא רק לארות ממנה מעט מעט, כי זרעו של אברהם לעולם לא יכלה, אבל "למה פרצת גדריה ואורה כל עברי דרך?" - הסרת את השמירה שלך על עם ישראל ויכלו אמות העולם לארות ולהרג מהם מעט מעט.

דבר זה מפרש בפרק שירה בשירתה של הגפן; בפרק שירה אומרת הגפן את הפסוק בישעיהו (סה, ח): "כה אמר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו כן אעשה למען עבדי לבלתי השחית הכל". לפי זה נוכל לבאר את בקשתו של בלק מבלעם; בלק ידע שאין אפשרות לכלות ולהשמיד את עם ישראל, לפיכך הוא בקש מבלעם "לכה נא ארה לי" - תקלל את עם ישראל בצורה כזו שימותו מהם מעט מעט כמו התאנה שאורים את פרותיה מעט מעט, כי רק בדרך זו נצליח כנגדם.

וזה מה שבלק המשיך בדבריו "אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ", ובאר רש"י: "לשון משנה היא, מנכה לו מן הדמים - לחסר מהם מעט".

בפרשת בלק (במדבר כב, ו) התורה מספרת שבלק בקש מבלעם "ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ". בפשטות כונתו במלה "ארה" הנה לקלל את עם ישראל, וכך גם תרגם אונקלוס: "וכען איתא כען לוט לי ית עמא הדין" - ועתה לכה נא קלל לי את העם הזה.

אומר הרב חיים עוזר אטיאס: הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שאין זרעו כלה, ולפיכך אומר דוד המלך: את הגפן הזאת - עם ישראל - לא שיק לבצר בבת אחת, אלא רק לארות ממנה מעט מעט, כי זרעו של אברהם לעולם לא יכלה, אבל "למה פרצת גדריה ואורה כל עברי דרך?" - הסרת את השמירה שלך על עם ישראל ויכלו אמות העולם לארות ולהרג מהם מעט מעט.

דבר זה מפרש בפרק שירה בשירתה של הגפן; בפרק שירה אומרת הגפן את הפסוק בישעיהו (סה, ח): "כה אמר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו כן אעשה למען עבדי לבלתי השחית הכל". לפי זה נוכל לבאר את בקשתו של בלק מבלעם; בלק ידע שאין אפשרות לכלות ולהשמיד את עם ישראל, לפיכך הוא בקש מבלעם "לכה נא ארה לי" - תקלל את עם ישראל בצורה כזו שימותו מהם מעט מעט כמו התאנה שאורים את פרותיה מעט מעט, כי רק בדרך זו נצליח כנגדם.

בעוד שפיתר השדות בא הגס לידי בטוי רק בהצלחתה של חטת השנה הששית, וגם בקד היתה הצלה רבתית, הרי שבשדותיו של עודד קוראקין הגס "גלש" גם לתוככי שנת השבע.

"הגשם היה כה חזק, עד שגם לאחר קציר הששית נשארה חטה בשדה, וזו נבטה עוד בשנה הששית, וצמחה במיטבה בשנת השמיטה" - הסביר עודד. החזיון הנדיר של חטה העומדת בקמותיה בעצומו של החרף, היה אחד הנסים הגלויים של שנת השמיטה הקודמת. הטרקטוריסטים בשדותיו של

קוראקין עבדו בשדה במרץ רב.

צויתי הטרקטורים פעלו להוצאת כל צינורות ההשקיה מן השדות כדי שאילו לא יפריעו לקציר... קציר זה הפנה פמוכו על פי ההלכה למאכל בהמה.

"הרוחתי?" - מזדעק החקלאי עטור הציציות כששואלים אותו, "זה לא הרוח שלי, ואין לי כל ענין ברוחים אישיים, מי שהרויח כאן בעקר, זה הקדוש שם שמים שנוצר בעקבות הגס".

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע' הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

'אוי ואבוי! - זינק הרב שטיינמן כנשוך נחש, הלא אנו נהנים מריחה של עבודה זרה האסורה בהנאה! חלל ביתנו מלא בניחוח תקרובת פסלים משוקצים! רבונו של עולם, היתכן כדבר הזה?!

כל מה שכדאי כל כך לעשות הוא פשוט להתפלל, שוב ושוב, להתעקש, לא לוותר. גם אם נראה שהתפילה אינה נשמעת, גם אם לא חשים שהיא נענית - להוסיף ולבקש, להמשיך ולהתחנן, לפנות שוב ושוב לאבא שבשמים ולומר לו: 'אבא, אתה כל יכול, עשה עמי חסד שאוכל להתגבר על הנסיונות, זכני בנחת יהודית, רפאני ה' וארפא, ותן לכל בריה ובריה די מחסורה, ותמהר ותחוש לגאלנו...'

ולא תמיד זה קל, כי - כאמור - לא תמיד רואים שהתפילה נענית, ואולי, לפעמים - נראה כי היא לא נענתה בכלל. אבל האמת היא שכל תפילה שיהודי נושא, כל דמעה נרגשת, כל תחינה בכוונה, כל בקשה מהבורא - מחוללת מהפכות של ממש, ביטול גזירות קשות, השפעת שפע שמימי אדיר, שינויים גורליים בחיים!

הבה נאמץ את כח התפילה, נישען על התפילה עליה ורק עליה, נבטח בבורא יתברך ונבקש ממנו. ככל שנהפוך את תפילתנו לעבודת אומנות, ככל שנכוון בה, ככל שנסתמך עליה שביכולתה לפתור לנו את כל הבעיות, ככל שנזעק לאבא שוב ושוב - מובטח לנו כי בורא עולם שומע תפילת כל פה, וימלא משאלותינו במידה טובה, ישועה ורחמים!

ניחוח בלתי נסבל,

ופתרונו...

היה זה בשנת תש"ד, בעיר לוצרן שבשווייץ, שהיתה נייטרלית מאימי מלחמת העולם שהשתוללה באירופה. באותם ימים נערכה חתונה קטנה בעיר, בה הוקמה משפחת שטיינמן הצעירה: הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, נשא את רעייתו הרבנית תמר ע"ה. החתונה נערכה בפשטות, ובני הזוג עברו להתגורר בבקתה קטנה ועלובה.

למרפא הפלא, בני הזוג חשו כי בביתם החדש יש ריח משונה, ניחוח מוזר. בכל עת שורר בבית ריח לא ברור, שאין מקורו בבית או בבתי השכנים. הרב שטיינמן והרבנית החלו ב'תחקיר' בכדי לגלות את מקור הריח, ואז התברר לצערם ולדאבונם, כי מקור הריח בכנסיה הסמוכה לביתם, כנסיה המשתייכת לזרם קיצוני, שמקטיר קטורת לעבודה זרה!

'אוי ואבוי! - זינק הרב שטיינמן כנשוך נחש, הלא אנו נהנים מריחה של עבודה זרה האסורה בהנאה! חלל ביתנו מלא בניחוח תקרובת פסלים משוקצים! רבונו של עולם, היתכן כדבר הזה?!' - נזעק, ובני הזוג החלו במאמצים לאטום את הבית, להגיף חלונות ותריסים, לחסום כל כניסת אוויר. ברם, כל אלו לא הועילו. מדי יום ביומו, כשהוקטרה הקטורת לפסל המטופש שבכנסיה - התמלאה הסביבה כולה בריח, שלאחר שנודע מקורו הפך לדוחה ומבחיל במיוחד...

כשראו הרב והרבנית כי כל נסיונות האיטום נכשלים מול עוצמתו של הריח, ביקשו לעבור דירה, אך הדבר לא היה ביכולתם הכלכלית. אט אט, החלה לחלחל לליבם ההבנה כי הם נשארים 'תקועים' בביתם זה, בתוככי ענן הריח הנוראי... הדבר שבר את ליבם, הם חיפשו כל מוצא מהסבך, אולם הוא לא נראה באופק... מה עושים בני זוג, כשהם נתקלים בקושי כה נורא? כיצד מתמודדים עם ריח שאין דרך לשלוט בו?!

נושא השבוע - כח התפילה

וחרבו שלופה בידו... (כ"ב, כ"ג)

לכל אדם מאיתנו יש דברים בחייו שהוא רוצה לשפר. יהודים שואפים לשפר את מצבם הרוחני, כל אחד מאיתנו מבקש לזכות בנחת יהודית מילדינו, וכולנו רוצים להיות חכמים ונבונים, בריאים תמיד ומלאי אושר. כולנו מחפשים את הדרך הקלה והיעילה לזכות במימוש כל משאלות ליבנו, להצליח להגשים את כל שאיפותינו, בקלות, בנוחות, במינימום מאמץ... האם יש דרך כזו? האם יש מעשה אותו נוכל לעשות - שיקל מעלינו את המעמסה ויקרב אותנו בצעדים בטוחים ורגועים אל ההישגים הרצויים לנו? יותר מזה, אם חלילה וחס נקלענו לתסוכת, למצוקה, למשהו שמקשה עלינו להתקדם, נראה כי הכל 'נתקע' לנו בדרך, האם יש דרך לנצח כל קושי, לפוג כל חשש, להתגבר על כל מהמורה?!

הבשורה היא שלא רק שיש כזו דרך, הדרך הזו היא שלנו, אנחנו אמונים בשימוש בה. זכינו, בני העם היהודי, שבגנטיקה שלנו עובר כח עילאי ייחודי, כלי עוצמתי שאין שני לו, שבכוחו אנחנו יכולים לחולל מהפכים, לשנות גורלות, להסיר כל קושי מדרכנו ולהגיע לכל הישג. אנחנו מאומנים בשימוש בכלי הזה, מיומנים ורבי נסיון בו, אין כמונו להצליח בעזרתו...

לכח הזה קוראים כח התפילה. כח התפילה הוא הזכות העילאית הניתנת ליהודים, לעצור בכל רגע מהחיים, לעצום עיניים ולו לשניה בודדת, ולפנות לבורא עולם בשיחה אישית ישירה. הרי הוא קובע הכל, מכריע את גורלנו, כל מה שיש לנו הוא ממנו, כל מה שזכינו לו הוא במתנה ממנו, וגם הקשיים הניצבים בדרכנו - נשלחו אלינו ממנו. כל מה שאנחנו צריכים לעשות, הוא לפנות אליו, לשוחח אתו, לבקש את אשר על ליבנו, להתחנן על חיינו!

ובפרשת השבוע, כאשר בלעם הרשע מבקש להשתמש בפיו כדי להמיט גזירות על עם ישראל, מעיר רש"י מדברי חז"ל כי בכך בחר בלעם לזנוח את דרך החרב - דרכם של שונאי ישראל, ולבחור בדרך הפה - שהיא הדרך שלנו. הוא ניסה לגנוב את הכלי בעזרתו אנו מנצחים כל מוקש, מבטלים כל גזירה, מגיעים לכל יעד - הוא כח התפילה, הכח שהוא האומנות שלנו! כי אכן כן, בכל הדורות, מול כל הקשיים, בהיותנו עם נרדף וחבול, הכח העומד לנו הוא כח התפילה, הזכות לפנות לבורא עולם ולבקש, להתחנן, לשפוך שיח, ולפעול ישועה. זהו כח עוצמתי שבכוחו לשבר כל מנעול שמימי ולפתוח כל פתח אטום, כח שאין מה שיכול לעמוד בפניו!

כח התפילה, הוא כח מובנה בתוך נפשו של כל יהודי, בלי קשר לכמות זכויותיו, למצוותיו, לכוונותיו, ליכולותיו. רוצים לדעת עד כמה? הסכיתו ושמעו את דברי ה'מדבר תנחומא' בתחילת פרשת וירא, שחושף גילוי שמימי מכבשונו של בורא עולם, מגלה איך עובדת המערכת השמימית, כיצד ניתן לפצח אותה ולנצח אותה, וכך הוא מגלה, הישר מדברי אבינו שבשמים:

'אפילו אין האדם כדאי להיענות בתפילתו ולעשות עמו חסד, כיוון שמתפלל ומרבה בתחנונים - אני עושה חסד עמו!' - מדהים! לכח התפילה יש מערכת עוקפת זכויות, יכולת עליונה כמעט, להתעלם ממצבו הרוחני והגשמי של יהודי - לטוב או למוטב, להתעלות מעבר לכל שיקול של אם מגיע או לא מגיע לו, לדלג מעל השאלה האם הוא זכאי לישועתו!

ובכן, בערב אחד נצנץ רעיון בלבו של הרב שטיינמן, והוא פנה לרעייתו הצעירה והצדקנית, ואמר כשמעיניו זולגת דמעה סוררת: 'ראי נא. הלא ניסינו לחשוב על כל פיתרון, רצינו לעשות הכל, נראה כי נגזרה הגזירה ואנחנו נגור כאן. אולם, יש בידינו עוד כלי אחד שטרם נוצל כראוי, פיתרון אחד שעוד לא חשבנו עליו, והוא - - -

הבה נתפלל לבורא עולם שיקח מאיתנו את חוש הריח. פשוט נעמוד ונבקש מאבא שבשמים, הוא זה שנתן לנו את כל חמשת החושים, וברצותו - הוא יכול ליטול את אחד מהם בחזרה על נקלה. הבה נתפלל אליו, נזעק מעומק הלב כי יקח מאיתנו את חוש הריח, איננו רוצים להריח עוד כלום לעולם - ובלבד שהריח הנורא הזה לא יחדור לגופנו ולנפשנו!

הרבנית שמעה את הדברים, והרעיון נראה לה מושלם. מה שווה חוש הריח אם הוא גורם להרחת קטורת עבודה זרה? למה להחזיק אף פעיל ותקין, כשבעטיו מריחים קטורת המוקטרת כתקרובת עבודה זרה?! הצטנפו בני הזוג איש בפנתו, מתפללים לבורא עולם בדמעות שליש, 'אנא, קח מאיתנו את חוש הריח, למענך - איננו רוצים בו!

דקות ארוכות התפללו מעומק הלב, כשהם עוצרים מדי פעם, לבדוק אם חוש הריח עדיין פעיל. הדקות נקפו והפכו לשעות, הם מוסיפים להתפלל, כשדמעות זולגות מעיניהם ללא הרף. עד שלפתע פתאום, כעבור כמה שעות

תפילה מעומק הלב, גילו כי חוש הריח שלהם נעלם ואיננו, הם אינם מריחים דבר!

עתה הוקל להם מאוד, תפילתם נענתה, והם פרצו בתפילת הודיה נרגשת - הפעם על הנס שהתחולל נגד עיניהם, כשבורא עולם שמע את תפילתם ונענה לבקשתם, ונטל מהם את חוש הריח. כל ימיהם היו הרב שטיינמן ורעייתו הרבנית נטולי כח הרחה, חוש הריח שלהם לא שב לפעול עד יומם האחרון, עדות אילמת אך נוקבת לכח הרב שטמון בתפילה מעומק הלב, בבקשה עקשנית מבורא עולם, בתחנון בלתי מתפשר בדמעות רותחות!

סיפור נפלא זה, אשר הובא בגיליון 'בקהילתנו', חושף רובד סמוי על כח התפילה. לפעמים, אדם מתמודד עם קושי, אתגר או מאמץ. הוא בטוח שהוא מכיר כל פיתרון אפשרי, ומוכן אפילו לחפש פתרונות נוספים - מורכבים ודורשי מאמץ ככל שיהיו, ובה בעת, הפיתרון קרוב אליו כל כך, בהישג ידו ממש: פשוט להתפלל, לבקש, לזעוק, להתחנן, לנקוש בשערי שמים ולבקש לשנות את הגורל, להפוך את ההחלטה, לחולל את המהפך הרצוי! הבה ניקח את המסר הזה העולה מחוש הריח של הרב שטיינמן ורעייתו - שבטל כלא היה לנוכח תפילה מעומק הלב. הנה כי כן, תפילה בכוחה לשתק חוש - כשם שביכולתה לחדשו. היא יכולה לחולל מהפך פיזי, ביולוגי, טכני, גורלי, אין לה מעצורים. ככל שנתחבר לכח התפילה, ככל שנבטח בכח הזה, ככל שנשתמש בו מתוך אמונה שלימה בכוחו ובעוצמתו - כך נזכה לראות בחסד ה' ובישועתו, והוא ימלא משאלותינו לטובה ולברכה!

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק מרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

הרב מפוניבז' דיבר בחנוכת הבית של ישיבת 'בית מאיר', ואמר: תאמינו לי שכאשר אני רואה ישיבות נוספות שנבנות, אני שמח יותר מאשר כשאני בונה, כי כשאני בונה יש לי עול של חובות, אבל כשאחרים בונים אני שמח שנבנית ישיבה בלי העול של חובות...

ויגיעתי, הלא הזמנתי אתכם מוקדם בעוד השריפה היתה באיזה מחסן רחוק ובגלל איחורכם כל כספי אבד. ענו לו הכבאים אדוני כשהזמנת אותנו היינו באמצע לאכול ולסעוד נפשנו מול התנור הלוהט והיה לנו מאוד קשה לצאת לכבות את השריפה, התעכבנו ס"ה 5 ועוד 5 דקות מה קרה? ואותו עשיר לשעבר עומד וצועק החמש דקות שלכם הם קריטיות לכל המפעל שלי שכעת הלך לטמיון. אותם אלו שמתמהמהים במיטה עוד 5 דקות ועוד 5 דקות ולא יודעים להעריך את הערך של דקה אחת בבוקר לא יודעים כמה זמן יקר וחשוב הם מפסידים וכמה דבר זה עלול להשפיע עליהם לכל היום. וכבר אמרו חז"ל באבות שינה של שחרית מוציאה האדם מהעולם.

וכתב השבט מוסר שכשאדם קם בבוקר דבר ראשון יטול ידיו, ורק אח"כ יתחיל לחשוב את חשבונותיו האם להמשיך לישון, ולמה! דבר ראשון כשלא קם היצר מפתה אותו בכל הכוח, וכשקם נחלש כוחו של היצר. דבר שני כל הקושי הוא כשעדיין לא קם אבל לאחר שקם כבר נעשה הכל קל יותר כמו שנאמר וקווי ה' יחליפו כוח, ואין אחד שלא יכול להעיד ע"כ. פעם שאל רבי משה אהרן שטרן את רבו רבי אליהו לופיאן שהיה חלוש ביותר למה הוא השכים קום בחולשתו הגדולה הרי מנוחה הוא דבר שגופו חייב כעת. ענה רבי אליהו לרבי משה אהרן: דע לך שהגאון מוילנא אמר שכשמתחיל לצמוח לאדם שערות לבנות זה התראה לפני המשפט בבית דין של מעלה, והנה בבי"ד של מעלה שואלים האם קיימתי את המצוות ומה עושים דבר ראשון פותחים שו"ע והסעיף הראשון אומר התגבר כארי, ואם את זה אני לא מקיים אז הבזיונות שם יהיו גדולים ביותר, לכן השתדל רבי אליהו כל ימיו להיות מעורר השחר.

התגבר כארי

בלעם אמר על עם ישראל הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, רש"י מביא מחז"ל שבחם של עם ישראל כשהן עומדים משנתם שחרית הן מתגברים כארי לחטוף את המצוות ללבוש טלית לקרוא קר"ש ולהניח תפילין, ולכן אמר

בלעם אני לא יכול לקלל אותם כי הם זריזים למצוות. רואים כאן כמה זכות למי שקם בזריזות שזה דוחה ממנו קללות וצרות, השל"ה אומר שמי שקם בזריזות לתפילה זה מעין עקידה והוא נקרא ידיד ה', והטעם שהמתגבר נקרא ארי מבאר הט"ז שהקם בבוקר ומתגבר ודוחה את היצר החזק שאומר לו להמשיך לישון הרי הוא כארי שלא פוחד מאף אחד, וכך פותח המחבר בסעיף הראשון בשו"ע התגבר כארי לעבודת בוראו, נכון זה קשה אבל זה המצווה הראשונה המוטלת עליך בבוקר, ואם בזה תכשל מול היצר אז הוא מרגיש אנשים חלשים והוא כל היום יתנפל עליך וירדוף אותך, אבל כשבבוקר מנצחים אותו אז הוא מרגיש חלש והוא כבר לא כ"כ יתעסק עמך. וע"י ההשכמה בבוקר והתגברותו על היצר האדם מראה שאין הגוף פועל עליו, אלא גופו משועבד לעבודת הבורא וד"ז מושך אחריו קדושה לכל היום. ואם להיפך, אז היום יגרר למושב

לצים חלילה. ומי שבא מוקדם לביהכ"נ הרי הוא קרוב לקב"ה ומובטח לו שמתמלאות משאלותיו. ורבי חיים קניבסקי מביא באורחות יושר שכל היום של האדם בין ברוחניות בין בגשמיות תלוי איך הוא קם בבוקר.

ואותו אחד שמשתהה בבוקר במיטה 'עוד 5 דקות', החפץ חיים המשיל זאת למעשה שהיה עם אדם שהיה לו מפעל עצום שהרוויח על ידו כל יום מיליונים רבים עד שנהפך לגביר העיירה. יום אחד המכונות לא פעלו כראוי והחלו לבעור, הוא הזמין מכבי אש, כעבור שעות ארוכות הגיעו מכבי האש וכשהגיעו כבר היה מאוחר ולא נשאר שום דבר להציל. כעס העשיר וצעק מדוע אחרתם? כל כספי ועמלי ירד לטמיון, לא נשאר לי כלום מכל עמלי

ולא לחינם נסמכה השכיבה לקימה לומר לנו שכשם שצריך להתגבר בבוקר כארי כך בלילה כשהולך לישון ורוצה לפטפט ולקרוא ועי"כ לעכב השינה שיידע שזה עצת היצר כדי שמחר לא יהיה לו כח לקום לכן כבר כשהולך לישון יש לו להתגבר על יצרו ולישון מוקדם וכך יהיה לו כח לקום בבוקר כארי. החפץ חיים ורבי אלחנן וסרמן היו מקפידים מאוד בישיבתם שהבחורים ילכו לישון מוקדם בכדי שיוכלו לקיים מאמר חז"ל התגבר כארי וכן היה מוכיח רבות הסטיפלער את אותם בחורים שהיו לומדים עד שעה מאוחרת בלילה, שדבר זה הוא לא טוב וזה עצת היצר כדי שיהיה קשה לו לקום מוקדם בבוקר. ורבי דוד פוברסקי מרגלא בפומיה שהיצר רוצה רק עוד חמש דקות במיטה וכל היום אח"כ הולך אחרי החמש דקות האלו. הרבה מהספר 'מידות טיש'.

עין טובה

תלמידיו של אברהם אבינו עין טובה וכו'. תלמידיו של בלעם הרשע עין רעה וכו'. עין טובה מהי? בעברית קוראים לזה מפרגן. רש"י מציין שאין לו קנאה על חברו וחביב עליו כבוד חברו ככבודו. הנה כשאדם שומע שחבר שלו קיבל תפקיד תורני חשוב איך הוא מגיב? אם הוא מתלמידיו של בלעם, תגובתו היא: מה??? הוא הרי למד איתי בכולל!!! הוא לא היה כזה מוצלח... עולם משונה, למה לקחו אותו? והעינים שלו יוצאות מקנאה. ואם הוא מתלמידיו של אברהם אבינו, תגובתו היא: מה?! הוא נהיה ר"מ או משגיח בישיבה, אה איזו שמחה, תראו איך העיניים מסתובבים בעולם, אלף נכנסים למקרא ואחד להוראה, וממש שמח שדווקא הוא זה שיצא. כך מדבר תלמיד

של אברהם אבינו, ואחרי הפעולות נמשכים הלבבות, לפרגן ולשמוח עם החבר.

רש"י מציין את העין הטובה בכבוד חברך ולא בממון חברך, והטעם, כי כסף בדיעבד אפשר עוד לפרגן לשני. אבל כבוד זה קשה כי היינו שנינו שווים ולפתע הוא הולך ברחוב כמו אדמו"ר עם תלמידים שרצים אחריו ברחוב, הוא נהיה מאן דאמר, קשה ללב לשמוח עימו. וזה במידותיו של אברהם אבינו עין טובה: ברוך ה' מגיע לו. חביב עליו ככבודו. מסופר על הרב מפוניבז' שדיבר בחנוכת הבית של ישיבת בית מאיר ושם הוא אמר תאמינו לי שכאשר אני רואה ישיבות נוספות שנבנות אני שמח יותר מאשר כשאני בונה, כי כשאני בונה יש לי עול של חובות אבל כשאחרים בונים אני שמח שנבנית ישיבה בלי העול של חובות. וודאי שזה קשה אבל אחרי הפעולות היינו לפרגן בחוץ ואז גם הלב שלך ימשך לשם,

וזה יחסוך המון המון דיני תורה על הרחבת מרפסות והוצאת סוכה, וכדו' לפני כמה שנים נפטר רבי דב יפה שהיה מיוחד מאד בעין טובה. נכדו רבי ישראל מאיר ארנפרוינד הביא מספר סיפורים על סבו איך שהיה מיוחד בעיין טובה כלפי כל אדם (הדברים הובאו במוסף שב"ק): פעם בזמן שאכלנו ארוחת ערב בחדרו של הסבא בישיבת 'קול יעקב' התקיימה באותה שעה בחדר האוכל בישיבה שמחת חתן לבחור שהתארס. המשגיח הפסיק לאכול והקשיב בהנאה מרובה לקול השירה האדירה מחדר האוכל, ואמר בשמחה רבה: משמח לראות איך הבחורים שמחים בשמחת החברים שלהם... וב'וועד' שהתקיים מיד לאחר מכן שיבח את הבחורים ואמר: שמחתי מאד לשמוע איך ששרתם לחתן היקר ושמחתם בשמחתו. יש מצווה לשמח את החתן והכלה, ויש מצווה נוספת - לשמוח בשמחתם. ופעם אחרת בזמן שהלך לשמחת אחד ממקורביו שאלו אותו בזמן החופה מה התפקיד של יהודי עכשיו? ואמר: לשמוח (ולא רק לשמח...) בשמחת החתן והכלה. יש גם הרבה מקרים שקשה מאד לדון לכף זכות ולחשוב טוב על השני, לר' דב היה קשה מאד להשלים עם העובדה שיש חסרון אצל השני, במקרים כאלה היה פשוט מתאמץ... והיה אומר: שכמו שנאבד חפץ מחפשים בכל מקום שוב ושוב ואפילו במקומות שלא הגיוניים בכלל, משום שלא יכולים להשלים עם המציאות שהחפץ נאבד, כך גם מי שלא יכול להשלים עם מציאות של חסרון אצל השני - יעשה עוד ועוד מאמץ למצוא איך לדון אותו לכך זכות... כמו שהיה פעם שנסע הרב לכנס גדול שהיה עליו הרבה ביקורת, ואמרו

שהכל שם נעשה בשביל כבוד לתורם מסוים... כששמע ר' דב את הדברים אמר 'הם שכחו לדון אותו לכף זכות, אפשר לחשוב עוד סיבות שלשמם נערך הכנס ואמר שמי שיש לו 'לב טוב' יכול לראות את מטרת הכנס בצורה חיובית. זה לא היה רק התנהגות של נימוס ומידות טובות, מחדד נכדו, זה היה מבחינתו 'מחייב' גדול. לדוגמא סיפר הנכד: כשהייתי חתן, ספרתי לו שנהוג בישיבה שחתנים כותבים הזמנה לחבריהם עם הקדשה מיוחדת לכל אחד ואחד. הסבא הקשיב ואמר: אני לא הייתי יכול לעמוד בזה... הרי צריך להיזהר מאד שלא לפגוע ברגשות, הלא בחור יכול לראות מה כתבו לחבר שלו, להשוות ולקבל חלישות הדעת! כמה אנו צריכים ללמוד ממנו לחשוב על הדברים הקטנים, מה יכול לפגוע ומה יכול לשמח....

סיפור מיוחד מסופר על האדמו"ר בעל הפני מנחם מגור שהיה מיוחד מאד בעין טובה. במוצ"ש לפני אמירת סליחות ברב עם, היתה קבלת קהל, והיה תור ארוך של אנשים שרצו ברכה. בין העומדים בתור היה גם ד"ר מומחה לרפואת עיניים, שהיה מטפל בקביעות בעיני האדמו"ר. כשהגיע תורו, נכנס הד"ר פנימה וביקש ברכה ואמר שהוא יוצא לכינוס עולמי של רופאי עיניים, כינוס שמתקיים פעם בשנה באירופה. הרבי התעניין: מה מטרת הכינוס. והד"ר הסביר שמחליפים הרופאים דעות, מספרים על חידושים ותגליות.... הרבי שאל האם יש חשש שרופא שיש לו תגלית מיוחדת הוא לא ירצה לספר זאת כדי לשמור את כל הכבוד בשבילו? הרופא התפעל מהשאלה ולא הספיק לענות ואז אמר הרבי: תגיע לכינוס תבקש את רשות הדיבור ותגיד לחברך הרופאים שרבי מירושלים ביקש ממך לומר לכולם שכמו שאנו כל המתכנסים כאן, רוצים לשפר את הראייה של

המטופלים שלנו, ודואגים שגם להם תהיה עין טובה לראות טוב. כך גם חובה עלינו לראות בעין טובה מבחינה מוסרית אנחנו צריכים לעזוב שיקולים אישיים של כבוד וכו' ולעשות הכל כדי לקדם את רפואת העיניים בעולם, לטובת בני האדם, לגלות עין טובה גם לחברינו למקצוע ולגלות סודות ותגליות נסתרות גם לחברינו. הרופא שמע את בקשת האדמו"ר הודה לו ויצא מחדרו. כשהגיע הכינוס הגדול של רופאי העיניים מכל העולם, הד"ר מירושלים הקשיב לכולם, וכשהגיע זמנו לדבר, לא שכח את בקשת הרבי וסיפר לכולם על הרב הזקן מירושלים. היתה דממה באולם, כולם רצו לשמוע מה רב זקן מירושלים אומר, ואז הד"ר הסביר על העין טובה והוסיף שתחרות היא דבר טוב אבל לא בזמן שזה בא על חשבון החולים. כולם

הקשיבו לדברים ואז קם ד"ר יגוסלבי ואמר בנאומו שיש לו תגלית חדשה ומיוחדת הוא לא תכנן לשתף ולספר זאת, אך לאחר הדברים המיוחדים של הד"ר מירושלים שנגעו לליבו הוא רוצה לשתף את כולם בחידוש המהפכני ומי שרוצה לשמוע עוד פרטים שיבוא באופן אישי. כמובן, בעקבות זאת היה שם קידוש ד' גדול.

ואפשר לראות בחוש איך יש דברים מסויימים שיש בני אדם שלוקחים את זה בצורה גרועה ויש ששמחים מזה. נביא כאן סיפור שהיה. שתי משפחות מחשובות אחת הקהילות בארץ נשתדכו ביניהם, אותה קהילה שהם השתיכו אליה החליטו לעשות להם שבע ברכות, ואכן הכינו שבע ברכות ברוב פאר והדר וכמו לכל שבע ברכות הגיעו רק מחצית מבני הקהילה. מחותן אחד שהיה בעל עין טובה חזר לביתו בהתפעלות ואמר איך למרות הטרדות שיש לציבור בכל זאת חצי מהקהילה הגיעה איזה התרגשות, איזה יופי. אבל המחותן השני שעינו היתה צרה, כל הארוע ישב על קוצים והיה עצבני על שפלוני לא הגיע ואלמוני לא הגיע וכו'. הוא היה שבור ורצוץ ובמשך שבועיים אח"כ הוא לא אכל מרוב דכאון על שחצי מהקהילה לא הגיעה. והכל תלוי בהסתכלות, והדרך להגיע לשלמות במידת עיין טובה היא להפעיל את הראש בצורה שונה, שאף אחד לא נוגע במוכן לחברו והציפיות צריכות להיות נמוכות, ובעיקר להשתדל בפעולות החיצוניות שאחריהן נמשכות הלבבות וכך יזכה להיות מתלמידיו של אברהם אבינו. מתוך הספר 'ניצוצות'.

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא ■ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

משהיו נשמעים הדי הלמות הפטישים ממעונו של הנפח, היתה הרבנית הצדקנית קוראת ואומרת לבעלה הרה"ק: "שלום! שלום! קום לעבודת הבורא, שהרי הנפח כבר עסוק במלאכתו". ויהי

באותו היום בו השכים הרה"ק מבעלזא והקדים את הנפח, בו ביום מת הנפח, ויהי לפלא...

"וירא בלק" (כב, ב)

מדוע מתחילת הפרשה, ועד שחזרו בלעם ובלק למקומם, אין שום הפסק של פרשה פתוחה או של פרשה סתומה, והכל נכתב ברצף אחד?

ניתן להסביר זאת על פי מה שכתב רש"י בתחלת פרשת "ויקרא", שההפסקות בין דברי ה' השונים שנאמרו למשה, באו כדי לתת רווח להתבונן בין פרשה לפרשה ובין עניין לעניין - להתבונן מה אפשר ללמד מהכתוב בכל פרשה ופרשה. אולם בלעם, על אף שקיבל נבואות חשובות, לא השכיל להתבונן בהן, ולקחת מהן מוסר, ולא למד מהן כלום, ואם כך, הרי שעבורו היו הרווחים מיותרים.

(חפץ חיים)

"אם יתן לי בלק מלוא ביתו כסף וזהב" (כב,

יח)

כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע" (אבות ה, ט)

אחד מראשי הישיבות, לפני כששים שנה, סבל מאסתמה, כך שפעמים לא מועטות היה נתקף בקוצר נשימה בעיצומו של שיעור, ה' ישמור, דרכי הנשימה נסתמו. באותו רגע הוא היה מפסיק כמובן לדבר, יוצא למרפסת הפתוחה, ובאוויר הטוב של ירושלים היה תופס לעצמו נשימה במשך דקות ארוכות, לפעמים רבע שעה, עד שחזר לעצמו. התלמידים ידעו שבדרך כלל עד כרבע שעה, או לפחות עשר דקות, הוא לא ישוב לאמירת השיעור. היו לומדים לעצמם עד שהרב ישוב, מקווים בסבלנות להתאוששותו ורפואתו. ויהי היום, ובאמצע השיעור הוא לא יכול היה להמשיך, יצא אל המרפסת לחפש אויר.

והנה לא חלפו יותר משלושה רגעים והוא שב לתלמודו. הם ממש לא הכירו דבר כזה, אך כמובן לא שאלו שאלות. לאחר השיעור, תלמידים מקורבים העזו והתעניינו: "היום היה מעשה נסים, רגעים בודדים בלבד, וברוך השם הרב יכול היה להמשיך את השיעור..."

"אספר לכם מה התרחש באותם רגעים ספורים", אמר הרב. "יצאתי לשאוף אויר, היה לי קשה מאד לא הצלחתי כמעט לנשום! אך כאשר עמדתי במרפסת ראיתי בבנין ממול, שאברך פלוני שאתם מכירים אותו, בעל משפחה ברוכת ילדים, והנה הוא בונה, יוצא החוצה עם חדר וסוכה, חתיכה ראויה להתכבד. כל כך שמחתי בליבי: 'הוא בונה! הוא בונה, ברוך השם!' נכנס לי כל כך הרבה אויר, כזו שמחה, רחב לי. שאפתי אויר לראותי והכל עבר לי..."

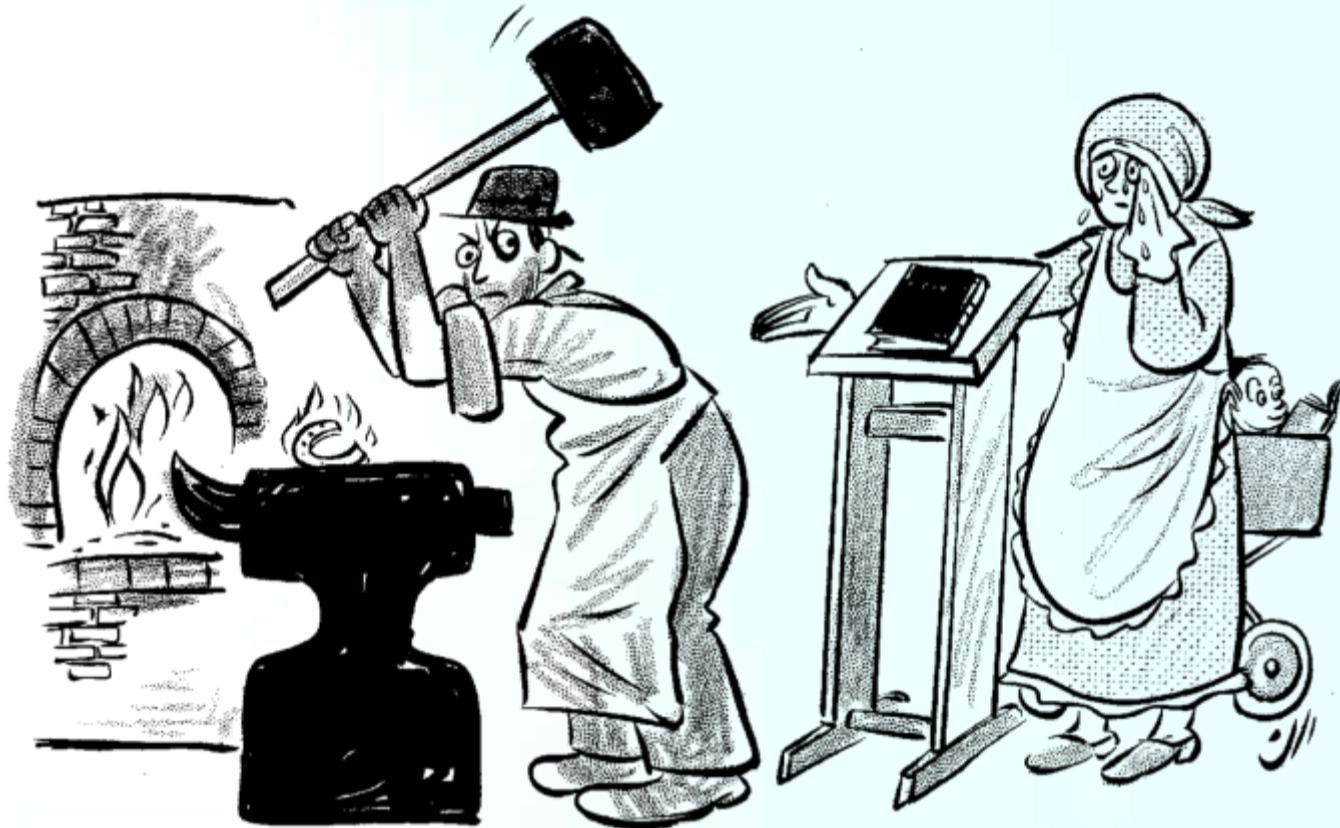
(יחי ראובן)

"קום לך איתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה"

(כב, כ)

בלילה השני כאשר בלעם מחכה ל'אישור' מהקב"ה ללכת עם שרי בלק, אומר לו הקב"ה "אם לקרוא לך באו האנשים - קום לך איתם, ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה". חז"ל דורשים מפסוק זה (מכות י): "אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רב הונא אמר רבי אלעזר, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך - בה מוליכין אותו. מן התורה, דכתיב 'לא תלך עמהם' וכתוב 'קום לך איתם'..."

דהיינו, חז"ל מביאים ראיות מהתורה מהנביאים ומהכתובים להוכיח שבדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. המקור מהתורה הוא מבלעם: בלילה הראשון אמר לו הקב"ה 'לא תלך עמהם', אבל כיוון שהוא כל כך רצה, קיבל בלילה השני הוראה 'קום לך איתם'. ולכאורה, מפסוקים אלו יש ראייה הפוכה בדיוק: הרי הקב"ה אמר מיד אחר כך: "ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ה'". שהרי בלעם רצה ללכת לקלל או לברך - ולכך לא ניתנה לו רשות.

נקדים סיפור: ביום השבת נכנס יהודי אל הגאון רבי בנימין דיסקין, רבה של לומז'ה - אביו של "השרף מבריסק", המהרי"ל דיסקין - להתבשם מתורתו. טרם יצא האורח, סיפר אגב אורחא לרב העיר שמחר, ביום ראשון, רצונו לנסוע לעיר מסוימת לצורך מסחרו. שמע זאת רבי בנימין ולחש "כוונתכם ללכת", שכן בשבת אסור לדבר על פעולות שאסורות בשבת עצמה. היהודי שמע את ההערה ולא הבין אותה. "כן, לנסוע", "הסביר" למרא דאתרא. משם המשיך היהודי לתאר היכן תעבור הכרכרה ומנה שורה של מקומות שדרכם יעבור. בכל פעם שהזכיר את המילה "לנסוע", תיקן אותו רבי בנימין בלחש "ללכת".

ביום ראשון בשבת יצא היהודי לכיכר העיר, מקום חניית העגלות, ביקש לצאת לדרך עם העגלה הראשונה. לצערו נוכח לגלות שזה עתה יצאה עגלה לכיוון המבוקש, עוד רואים אותה מרחוק, ואם יחיש צעדי, יספיק לעלות עליה. החל היהודי רץ אחרי העגלה, אולם לשווא היה עמלו. ככל שהתקדם הוא - התקדמה העגלה. בסופו של דבר החליט להמשיך עד לתחנה הקרובה ברגל. שם, החליט, יתפוס עגלה להמשך הדרך. לאורך כל הדרך חזר המאורע ונשנה שוב ושוב: העגלה יוצאת רגעים ספורים לפני בואו, הוא מחליט לרדוף אחריה אך לא משיג אותה. בסופו של דבר גילה היהודי שצעד את כל הדרך מעירו למחוז חפצו ברגל כשהוא חסר נשימה. תיקונו של רבי בנימין צף מול עיניו: "ללכת" במקום "לנסוע".

כאשר שב לביתו והתרעם בפני המרא דאתרא על שכך עלתה לו בשל קפידת הרב, חיך רבי בנימין בענווה והבהיר: לא הייתה כוונתי חלילה לקלל אתכם, רק תיקנתי אתכם כפי ההלכה שאין לדבר בשבת דברים האסורים בחול...

מבאר רבי ישראל מביאלא (כנראה הכוונה לחתנו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' מגור): חז"ל דייקו בלשונם: "בדרך שאדם רוצה לילך, בה מוליכין אותו". אדם רוצה ללכת? אין שום בעיה. הקב"ה לא מגביל אף אחד בבחירה שלו. הדרך פתוחה ואפשר ללכת. אולם אף אחד לא הבטיח לו שישגי את המטרה שרצה. גם בלעם קיבל רשות ללכת. אולם לברך או לקלל? רק מה שגייד לו הקב"ה!

לפי דבריו נוכל לרמז בזה דברי חז"ל (יומא לח:): "בא לטמא - פותחין לו", הדרך פתוחה בפניו והבחירה מצויה בידו. בדרך שרוצה לילך - מוליכין אותו. אבל את המטרה לא ישיג. אולם "בא לטהר - מסייעין אותו", לא רק שיוליכו אותו באותה דרך, כי אם גם יעניקו לו סיוע להגיע למטר תו.

(במחשבה תחילה)

"ויפתח ה' את פי האתון..." (כב, כח)

ועתה מפני שדיברה והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחה כמו שכתב "ויאמר לא" הרגתיה! שלא יאמרו זו היא שסילקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב, שחם המקום על כבוד הבריות (רש"י)

החזקה, ב'ספר המדע' בפרק השישי מהלכות 'דעות' (הל' א), והחל ללמוד עמו יחדיו בלשונו הצח של הרמב"ם ז"ל:

"דרך ברייתו של אדם, להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, נוהג כמנהג אנשי מדינתו לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים, ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך, כדי שלא ילמוד ממעשיהם וכו'. אם היה במדינה שמנהגותיה רעים, ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות, או מפני החולי, ישב לבדו יחידי, כענין שנאמר (איכה ג, כח) 'ישב בדד וידום' עכ"ל."

"הרי לפנינו" סיים ר' חיים "מפורש מוגדר ברמב"ם - זה המצב שאנו נתונים בו כעת, שמפני הגייסות שבבריסק אין אנו יכולים כעת לחזור למקומנו, בין חבורת התלמידים יראים ושלמים, ונאלצנו לעבור לתקופת מה לעיר זו שמנהגותיה רעים, והמראות הפרוצות שבחוץ מזיקים מאוד לנפש ולנשמה לפיכך הוכרחנו לקיים פסקו של הרמב"ם ז"ל, לישוב לבדו יחידי בדד, ולהסתגר מפני כל הרוחות הרעות."

(טיב הקהילה)

"ויחר אף בלק אל בלעם... לקוב אויבי קראתיך והנה ברכת בריך זה שלש פעמים... ויאמר בלעם אל בלק... אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה'" (כד, י - יג)

צריכים להתבונן, מדוע זעם כל כך בלק על בלעם ומה היתה סיבת חרון האף הגדול הזה, הרי בלעם, מיד בבואו אל בלק, אמר בראשית דבריו: "הנה באתי אליך עתה היכול אוכל דבר מאומה, הדבר אשר ישים אלוקים בפי אותו אדבר" (כב, לח), הרי שבלעם הקדים והודיע לבלק שאין באפשרותו לומר דבר נגד רצון ה', ומדוע איפוא יצא נגדו בלק בחמת זעם על שקיים ציווי ה' ובירך את ישראל.

ביאר הגאון בעל בית הלוי זצ"ל בדרך משל: אם יאמר אדם לחבירו, הרי לך עשרים וחמשה רובלים ולך הכה את רב העיר על לחיו, ישיב הלה: "לא אוכל לעשות הדבר הזה". ואם יאמר, הרי לך עשרים וחמשה רובלים, לך ותרים את חומת העיר, שוב ישיב, "לא אוכל לעשות הדבר הזה". והנה, הגם שהתשובה היא זהה, בוודאי יש הבדל מהותי ביניהם. בראשונה "ניתן" להכות את רב העיר על לחיו, אלא ששכלו ורוחו האנושית מונעים בעדו מלעשות מעשה כה שפל ולכן התשובה היא "לא אוכל", לעומת חומת העיר, באמת אינו מסוגל להרים את החומה. ויש נפקא-מינא ביניהם: אם יגדיל המבקש את שכר המעשה ויבטיח לראשון עשרת אלפים רובלים ובלבד שיכה את רב העיר על לחיו, יתכן שיסכים לעשות זאת, ואם פיקח הוא, יבטיח לרב העיר אלף רובלים, כדי שהלה יסכים לכך... מה שאין כן אצל השני, אף אם יבטיחו מיליון רובלים, אין הוא מסוגל לבצע את הבקשה, כיון שזהו מעל לכוחותיו.

כאשר הודיע בלעם לבלק שאין ביכולתו לקלל את ישראל נגד רצון ה', חשב בלק שכוונת בלעם לומר, שאין רצונו לעשות דבר נגד רצון הקב"ה, בגלל טוהר רוחו. אך בלק אשר הכיר את מידותיו הרעות של בלעם סבר כי אם יוסיף לו כסף וזהב, יכול להטות את לבו לאשר יחפוץ. אך כאשר ראה בלק פעם אחר פעם כי בלעם עומד בדעתו ואינו מקלל את ישראל, חרה בו אפו ואמר לו בזעם, מה זאת עשית "לקוב אויבי קראתיך והנה ברכת בריך". על כך השיב לו בלעם: טעית בהבנתך, סבור היית כי באמת אוכל לקלל את ישראל ורק רוחי העדינה תמנע אותי לעבור על רצון ה', ובשל כך חשבת כי הכסף יטה את רצוני, אין הדבר כן, האמת היא שאף "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב - לא אוכל" - אין לי כל אפשרות, "לעבור את פי ה'". כדברי חז"ל בסנהדרין (קה): שנתן הקב"ה "חכה" בפי בלעם אשר מנעה ממנו את האפשרות לקלל.

(בית יצחק)

פעם ניגש חתן מבני ישיבת מאור התלמוד אל ראש הישיבה הגאון רבי חיים זליבנסקי זצ"ל כשענת דאגה על פניו: מתברר, שהורי כלתו הודיעו לו שהזמינו לחופתו את ראש העיר החילוני, שהיו מקורבים עמו, והם מוכרחים לכבדו בברכה תחת החופה. אלא שהחתן הודיע להם נחרצות שבשום אופן אינו מסכים, כי יש בכך שאלה הלכתית בנוגע לנגיעתו בין ועוד חששות, ונגרם מזה מתח רב בין צד הכלה והחתן, מה יעשה? מיד הרגיע אותו ראש הישיבה ואמר לו: "הכל יהיה בסדר, אין לך מה לדאוג. ראש העיר יגיע, ובכל זאת הכל יבוא על מקומו בשלום והוא יכובד בכבוד הראוי לו!"

כאשר הגיע ראש הישיבה לסדר את החופה, קרא לאחראי על הזמנת הכיבודים ולחש לו משהו באוזנו. החתן והכלה כבר הגיעו לחופה, ואז נשמע הכרזה ברמקול בזה הלשון: "מכובדינו ראש העיריה מוזמן בזאת לשאת דברי ברכה לחתן ולכלה". ראש העיריה עלה לחופה, בהנאה גלויה, פצח בשיר והלל לכלה ולמשפחתה... או-אז נסללה הדרך לעריכת חופה כדת וכדין, תוך שמירה על כבוד הזולת...

(הלמות עמלים)

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (כג, כא)

מעשה שאירע בבית דינו של הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל: יהודי שיצא חייב בדין החל לצעוק בקול גדול. רבי ניסים ישב ושתק. שאל אחד הנוכחים בפליאה: "מה זאת, היאך אפשר לסבול התנהגות מחוצפת כזאת?" השיב לו רבי ניסים בנחת: "האם הרווחת פעם מאה אלף שקל? השיב הלה בשלילה. "והאם הפסדת מאה אלף שקל?" "לא!" "אם כן" - אמר רבי ניסים - "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו (אבות ב, ה), לפי דעתו הוא הפסיד כעת מאה אלף שקל, ויש לו צער גדול מאוד".

(הלמות עמלים)

"הן עם כלביא יקום" (כד, כד)

כשהן עומדין משנתם שחרית, הם מתגברים כלביא וכארי, לחטוף את המצוות, ללבוש טלית, לקרוא קריאת שמע ולהניח תפילין (רש"י)

סיפר הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א, דבדידיה הווי עובדא, כשבצעירותו התגורר בשכנות לנפח גוי, ואותו נפח היה בתמידות ובשקידות משכים קום כבר בחצות הלילה, להיות ניצב על משמרתו בעבודת הנפחות. משהיו נשמעים הדי הלמות הפטישים ממעונו של הנפח, היתה הרבנית הצדקנית מרת מלכה ע"ה, קוראת ואומרת לבעלה הרה"ק: "שלום! שלום! קום לעבודת הבורא, שהרי הנפח כבר עסוק במלאכתו".

ויהי באותו היום בו השכים הרה"ק מבעלזא והקדים את הנפח, בו ביום מת הנפח, ויהי לפלא.

ביאר על זאת הרה"ק המהר"ש, שכיון ואותו היום לא גרם הנפח להשכמתו, לא היה לו לנפח מאין לינוק את חיותו, ושוב לא סבל אותו העולם.

"וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו" (כד, ב)

ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואין מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אוהל חבירו (רש"י)

החסידי רבי חיים זצוק"ל מבריסק, נצרך פעם לעבור עם משפחתו לדור בעיר אחרת לתקופה מסוימת, בעקבות קרבות מלחמה עזים שניטשו באותה עת בבריסק. והנה בהגיעם שמה, גילה ר' חיים לתדהמתו שמצב הצניעות באותה עיר הוא בכי רע, ונתיירא מאוד על שמירת קדושת העיניים שלו ושל בני ביתו. לפיכך היו יושבים בביתם כשכל החלונות, הדלתות והתריסים מוגפים וסגורים כל היום, והאירו את הבית באור הנרות גם במשך היום, לבל יכשלו חלילה בראיה אסורה!

והנה יום אחד, הגיע אליו לביקור אחד מן האריות שבחבורת סגל תלמידיו, ובהגיעו אל הבית התפלא לראות שהכל סגור ומסוגר על מנעול ובריח באמצע היום, ונצרך לנקוש בחוזק על שערי הדלתות, עד ששמעו את נקישותיו ופתחו השערים בפניו. לאחר שנכנס פנימה, תמה בפני רבו ושאל ממנו פשר דבר, מדוע הכל כאן חשוך ומסוגר כך באמצע היום? ענה לו ר' חיים, הרי זה רמב"ם מפורש! תהה התלמיד ולא הבין, היכן מצא רבינו ברמב"ם שצריך כך להסתגר באפלה ועלטה? פתח לפניו ר' חיים את 'היד

סיפור ושאלה בציוד

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מבית 'האיחוד בחידוד'

השעון בחדרו בבית החולים הראה על השעה שתיים לאחר חצות, ויענקלה

עבר לשאלה השניה אותו עומדים לשאול אותו בעומדו לדין בעוד זמן מה, "קבעת עתים לתורה"

בתום הבדיקה הקשה והארוכה, הגיע יענקלה למסקנא המתבקשת, שככל הנראה גילוי אצלו את 'המחלה', ומצבו אנוש ולא נשאר לו כמעט זמן לחיות בעולם הזה, וספק גדול אם בכלל עוד יזכה להוביל את בתו הכלה לחופה.

בעודו מובל במיטת הגלגלים על ידי הסניטר במסדרונות בית החולים, לפתע זעק בקול רם, 'הפסדתי', 'פיספסתי', וכמעט שפרץ בבכי. סיבת זעקותיו היו, בעקבות מה שנזכר באותה שעה, בחבריו ששכנעוהו רבות להצטרף לכל ישראל ערבים זה לזה, התוכנית שהוקמה על ידי גדולי ישראל במטרה לדאוג לכל האלמנות והיתומים, ובלא סיבה הגיונית מיאן להצטרף אליה. הוא

חשש שהחתימה על הצטרפותו לתוכנית מעידה על מחשבה והסכמה שיקרה לו חלילה דבר מה, שממנו הוא חושש כל הימים, ועל כן הוא נמנע ביודעים מלהצטרף לתוכנית. כעת הבין שהוא פספס את האפשרות להצטרף, ומי יודע מה יהיה עם אשתו וילדיו לאחר שהם יהפכו לאלמנה עם יתומים. מי ידאג להם לכל צרכיהם.

כעת כשכבר הבין את חשיבות התוכנית, כבר היה מאוחר מידי בכדי להצטרף. הוא ידע היטב שלא ניתן לצרף את אותם אלו שכבר נודע להם דבר מחלתם הקשה. אילו זה היה מועיל כעת עבורו, הוא היה מסכים להחתים עשרה אחרים לתוכנית. באותה העת החליט בליבו, שבכדי לעזור ולסייע לחבריו וידידיו, כל מי שיבוא לבקרו, הוא יבקש ממנו לחתום ולהצטרף. גם בצוואתו הוא מתכנן לכתוב, שיכריזו בלויתו, שהוא מבקש מכל אחד שיצטרף לתוכנית, לא בשביל עצמו, אלא למען האלמנות והיתומים, וילמד ממנו מה אירע למי שדוחה את דבר חתימתו, מה גם, כפי שאמרו גדולי ישראל כמה פעמים, עצם החתימה על התוכנית, שאדם מתחייב לעזור ולסייע לאלמנות ויתומים מדי חודש בחודשו, הוא דבר מצוה גדולה עד מאוד, וזה עצמו יעמוד לזכות חברי התכנית שלא יארע להם כל צרה וצוקה נגע ומחלה.

כשהרופאים הודיעו לו שיש צורך להשאירו בלילה זה לאשפוז בבית החולים, הוא הבין היטב את משמעות הדברים, שבדאי גילו אצלו את המחלה הנוראה, וככל הנראה הרופאים מרמזים לו בזה, שמעתה ועד עולם כאן ביתו, עד אשר יגזור עליו ה' שנשמתו תפרד מעם גופו.

*

כיהודי שומר תורה ומצוות, הבין יענקלה שהגיע העת לעשות 'חשבון נפש', מה עשה במשך ימי חייו, ומה עליו לתקן בתקופה הקצרה שנשארה לו לפליטה, שאינו יודע בכמה ימים מדובר, ובכלל איך ירגיש בהם, אם יהיה בהכרה או מעורפל מ'מורפיום' ושאר מוצרי טשטוש.

את הלילה שהיה לו לפניו, לא חשב יענקלה לבזבז על שינה, הוא יוכל להשלימו בשנתו בקבר. הוא הרהר על כך, שמי יודע מתי יהיה לו עוד לילה כזה, שראשו עדיין אינו מטושטש מתרופות, גופו אינו מחובר לצינוריות שונות ומשונות, ואחיות לא באות מידי פעם לבדוק לחץ דם או חום, סיטורציה או אינפוזיה, יש לו לילה שלם לניצול אודות תוכניותיו מה יעשה בימים שנותרו.

יענקלה החל את סדרת מחשבותיו על פי דבריו של רבא במסכת שבת (ל"א א'), אודות סדר הכנסתו של אדם לדין, שבראשונה שואלים אותו "נשאת ונתת באמונה", האם כל מעשיו והנהגותיו בעניני 'חושן משפט' היו באמונה.

כח הדמיון

ה'דמיון' הוא אחד הכוחות הנפלאים שהקב"ה חנן בו את האדם, בלעדיו כל העולם היה נראה אחרת לגמרי. שכידוע, כל עשיית ובניית דבר באה בעקבות דמיונותיו של ממציאו ובניו. מאז הממציא הראשון, נח איש צדיק, שעל ידי דמיונו שחננו ה', המציא דרך חדשה בחרישת האדמה, שלא בקושי ורב ועצום בחפירה ביד, אלא על ידי מחרשה שהכין ועשה, וכן המציא והכין כלי קצירה ופטישים וכל מיני כלים למלאכה, כמבואר בחז"ל (תנחומא בראשית י"א), שבהמצאותיו אלו הועיל לכל יושבי תבל. כך גם כל הממציאים למיניהם, שלכל המצאותיהם הקטנות ועד הגדולות, הגיעו בעקבות מתנת חיים זו שזכו לה מה', להפעיל את דמיונם ולהמציא דברים מועילים ומסייעים.

לא רק להמצאות מתוחכמות צריך דמיון, אלא אף עבור תכנון ובניה של בנין ומקום. מאחורי כל בנין יפה, מגדל וגשר, מסתתר הדמיון של האדריכל, דמיונו של בעל הבית שהזמין את בנייתו, ודמיונם של כל חבריו שיעצו לו על פי דמיונם.

בכלל הדמיון הוא, גם היכולת להבחין ולדמות אדם לחברו, לראות על פלוני שהוא אחיו של אלמוני ובנו של פלמוני. ועל הכל, תכלית בריאת כח זה, הוא כדי לדמות סוגיא לרעותה, האם הלכה מסוימת נוהגת גם בדין זה ואחר, ובמיוחד, שעיקר היכולת לפסוק כדת של תורה למי שמילא כרסו בש"ס ופוסקים ועמל בתורה בהתמדה כל ימיו, הוא על ידי דימוי מילתא למילתא והחילוק שביניהם, שאף יכולת זו היא מכח הדמיון שחננו ה'.

הפחד ברובו הגדול נובע מחמת כח הדמיון, שמא יקרה דבר מה, אולי יחלה חלילה במחלה מסוכנת חסרת מרפא, או שיפגע בדרכו ובכל מקום אחר. פעמים רבות אדם חושש ומפחד ממה שיעשה לו משהו מסוים, כאשר דמיונותיו מפחידים אותו עד שבא לסכנה. ישנם כאלו שאף הגיעו לשערי מות בעקבות דמיונם, שחששו מקול עלה נדף, ומחמת כן לקו בליבם או נסו במנוסת חרב וכשלו איש באחיו.

אם באופן רגיל יש לאדם שליטה מסוימת על דמיונותיו, הרי שכאשר אכן קורה דבר מפחיד, פעמים רבות הדמיון יוצא מכלל שליטה,

ומעורר לאדם מחשבות נוראיות, שחלקם הזויות לחלוטין ואין להם כלל אחיזה במציאות. מספיק הערת אגב של רופא זוטר, שאולי יש צורך לבצע בדיקה מסוימת, ורף הדמיונות ובעקבותיהם הדאגות נוסקות מעלה מעלה, עד כדי סכנת ארוע לבבי חמור.

כשיענקלה אויפנעקסטעוועלטרטראכטער* נשלח על ידי רופא הכפר לבית החולים בעיר הגדולה לעבור בדיקות מקיפות, הוא לא חשש כמעט. בגילו, מעט יותר מארבעים, חלק מחבריו מנהגם לבלוע כמה גלולות בכל יום, להורדת לחץ דם או כל דבר אחר דומה, ואולי הרופא רוצה לצרפו לחבורתם, שאף הוא יעבור בדיקות בהם יקבע אילו כדורים עליו לבלוע, ומאיזה מאכלים עליו לזהר. אך כשראה שבבית החולים מביטים עליו בחשדנות רבה, הרופאים מתייעצים ביניהם מה לעשות עמו, הבין שמדובר בדבר קצת יותר חמור, ודמיונו המפותח החל לעבוד.

זמן רב היה לו בכדי לנסות להגיע בדמיונו לידי מסקנא מה אכן יש לו, במשך שעות ארוכות הוא נשלח מכאן לשם ומבדיקה לרעותה, החל מ'אולטרה סאונד' וכלה ב'סי טי', ו'סי טי עם חומר ניגודי', כאשר לאחריהם אחד הרופאים חמורי הסבר הורה לו לעלות על מיטה, ו'סניטר' עומד להסיעו לבדיקת 'אם אר אי' קשה, בה אסור לו לזוז במשך כשעה, ורק מוחו עסוק בקדחתנות במחשבה מה גילו לו ועוד כמה ימי חיים נשארו לו בעולם.

האם כעת הוא יכול להעיד על עצמו שכל פעם שקנה או מכר עגלים או שוורים מעדרו היה זה באמונה. האם כשקנה חציר או מכר חלב היה זה בדיוק כפי שצריך, בלי לשנות מעט את המד המדידה או כל רמאות אחרת. שעה ארוכה חשב יענקלה על הנהגותיו במסחר, כעת שמח על כל אותם פעמים רבות שעמד בנסיון שלא לרמות או לשנות קצת את האמת, גם כאשר הדבר היה כרוך במניעת ריווח רב או אף בהפסד, וחרה לו מאוד על אותם פעמים בודדות בהם נפל שדוד לפני יצרו, ולא נהג באמת ובאמונה. וקיבל על עצמו לנסות ולהזכר באותם פעמים, לנסות לתקנם על ידי תשלום ההפרש לאותם אלו שרימם, ולבקש מהם מחילה על כך, וככל הנראה כשהם יראו את מצבו הקשה, שעומד בשערי בית החיים, ימחלו ויסלחו לו על כך.

השעון בחדרו בבית החולים הראה על השעה שתיים לאחר חצות, ויענקלה עבר לשאלה השניה אותו עומדים לשאול אותו בעומדו לדין בעוד זמן מה, "קבעת עתים לתורה". ברגעים הראשונים הרגיש די טוב במצבו, שהרי הוא אינו נמנה בין 'קובעי העתים לתורה', שרק לומדים בכל יום כשעה בשיעור, אלא עיקר עיסוקו הוא בתורה ועמלה, למעט הזמן בו הוא יוצא לחליבה, ובכל פעם שצריך לסדר דבר מה, תמיד מקומו בבית המדרש. כל הכפר יודעים שקשה למצוא את בית המדרש בלעדיו. הוא לא מתעניין בשטויות הנאמרים בחדשות העולם, לא איכפת לו דבר מלבד לימוד התורה וההתמדתו בה. הוא נזכר איך שליבלה שוונצדארפער*, אחד מריקי הכפר, שראשו ורובו מונח בכל הפוליטיקה העולמית, היודע לומר מיהו 'ראש השלטון' ב'גינאה המשוונית' או ב'גוטמאלה', לגלג עליו לפי כל שאינו יודע מי הוא 'ראש השלטון' בארץ ישראל. וכשבניו שאלוהו אחר כך האם הוא באמת לא יודע, השיב להם, שעשרת מונים עדיף לו לדעת 'דברי אלקים חיים', מיהו חמיו השני של רבי מאיר, מלבד רבי חנינא בן תרדיון (עי' חולין ו' ב' ובמלא הרועים שם).

הוא חפץ לנחם את עצמו בדבריו של רב הכפר זצ"ל בעת שמחת אחד מילדיו, שאמר בדרשתו בפני כל בני הכפר, שהאמת היא שהוא תמיד מקפיד לקרוא לו בתואר ובשם 'ר' יעקב', אלא שאצלם בכפר, כמה שהוא מנסה, אינו מצליח לשנות את שמו שיקראו לו לכל הפחות 'ר' יענקלה. מנהג המקום הוא, שבשם בו נקרא אדם מאז ילדותו, לא משנה מה איתו וכמה הוא נתעלה, תמיד ישאר עם שמו זה, עד זיבולא בתרייתא.

נחמתו זו לא הועילה לו להרבה זמן, הוא נזכר שהרב לא יוכל לשמש עבורו כעד נאמן וכסניגור בבית דין של מעלה, זאת בעקבות דבריו אליו לפני כעשור. היה זה כשהרב זצ"ל דיבר לפני כל הציבור על החשיבות בקביעת עתים לתורה, שאדם ימצא לעצמו זמן מסוים ביום, שאותו הוא קובע לתורה, ולא יבטלו עבור שום דבר, גם לא דברים דחופים, למעט פיקוח נפש ממש. לאחר הדרשה הוא ניגש לרב ואמר לו, שדבריו היו ממש חיזוק לכל ה'בעלי בתים' בכפר, במיוחד לאלו שכמעט אינם מגיעים לשיעורי התורה בבית המדרש. באותה שעה תפסו הרב בחיבה בזרועותיו ואמר לו, 'ר' יעקב יקירי, הלכה זו נאמרה לכל יהודי, גם ללומדי התורה בכל עת, שעליהם לקבוע זמן מסוים ביום, שאותו לא יבטלו בעד כל הון ובעבור טירדה או כל דבר אחר, למעט פיקוח נפש.

באותה העת נזכר יענקלה, 'מעשה שטן' שדברי הרב זצ"ל שנאמרו בחן ובנועם, לא נתקבלו על ליבי, הרגשתי שהלכה זו של קביעות עתים לתורה שייכת רק לאותם אלו שאין להם שייכות קבועה עם התורה, לא אל אדם כמוני, שרוב עסקו בתורה ועמלה, ומשום כן לא קיבלתי על עצמי לקבוע עתים לתורה. בתקוה שכבר לא מאוחר מידי, קיבל על עצמו יענקלה באותה שעה במיטתו שבבית החולים, שהשעה תשע בבוקר ועד עשר בבוקר, תהיה עבורו בקביעות קבועה וחמורה, שאינו מבטלה בשום פנים ואופן.

*

עודו בהרהוריו החליט יענקלה להפעיל את כחו דמיונו הרב, לנסות לחשוב מה יהיה עמו כשתגיע העת בו עליו להפרד מהעולם השפל בו הוא נמצא כעת. אשתו וילדיו בוכיים יעמדו על יד מיטתו, אחד מהדודים הזקנים, איש ה'חברא קדישא', יכריז שהגיע העת להדליק את הנרות ולומר את ה'שמות' וה'וידוי', כל בני המשפחה יאמרו יחדיו בדמעות שליש 'שמע ישראל', ואם יזכה, תצא נשמתו ב'אחד' או ב'אמת'.

בלוויה יספידוהו כמה רבנים ממכריו, יפרדו ממנו בניו בבכי רב וקורע לבבות, ולאחר מכן יברכו ברכת 'דיין האמת', ומיד לאחריה יברכו 'הטוב והמטיב'. בסיום הקדיש שיאמר ביבבות רבות יובילוהו לקבורה, שבסיומה יבקשו ממנו מחילה וישבו כולם לביתם ויניחוהו שם לבדו בבית החיים בתוך האדמה.

שעת החלפת המשמרות בבית החולים קרובה, 'אחות המשמרת' עברה בין החולים בחדר לבדוק שהכל כשורה, בעודה פונה אל עבר מיטתו של יענקלה, החל להרהר אודות מה שיעבור עליו זמן קצר לאחר סתימת הגולל, כשיבוא מלאך לקחת את נשמתו לדין בפני בית דין של מעלה. מחשבותיו אלו גרמו לו ליענקלה, שכל גופו רעד ברעד רב ומיטתו רטובה מרוב הזיעה הניגרת ממנו. האחות שראתה את יענקלה במצבו זה, וביודעה שרעד וזיעה מרובה הם סימנים לארוע לבבי קשה, מה גם שעניו הפקוחות לרווחה, במצב כזה, הינם סימן נוסף לרעה, פרצה בזעקות לקריאה דחופה של רופא עם צוות החיאה.

זעקותיה של האחות והדלקת האורות בחדר עם בואם של הצוות הרפואי בקול רעש גדול, שהעירו את רוב המאושפזים משנתם, לא הוציאו את יענקלה מתוך עומק דמיונו. מסכת החמצן שהוצמדה לפיו והרופא שאחז בו בחזקה, נדמו לו כאותם 'מלאכי חבלה' התופסים את נשמתו של האדם לאחר מיתתו.

כשהחלו הרופאים בפעולות רפואיות נוספות, התעורר יענקלה מתוך מחשבתו ודמיונו, ודקות ארוכות לקח לו לקלוט מה אכן אירע עמו. על פי החלטת הרופאים, שחששו שאכן עבר עליו אירוע לבבי, הוא הועבר למחלקה הקרדיולוגית להמשך

מעקב, כאשר כעת כבר היה מחובר למכשירים וצינוריות רבות.

בשעות הבוקר המוקדמות, לאחר שהיה מחובר שעה ארוכה למכשיר 'א.ק.ג.', הוברר שבחסד ה' עליו, לא היה לו כלל אירוע לבבי, ועל כן שוחרר יענקלה חזרה למחלקתו. עוד באותו יום נקרא יענקלה לחדר הרופאים, בו נאספו כמה רופאים בכירים לדון במצבו. בדרכו אל חדר הרופאים רגליו כמעט לא נשמעו לו, כעת הוא עומד לשמוע את הדיאגנוזה של הרופאים על מצבו, כמה זמן עדיין נשאר לו לחיות. כעבור כמה רגעים גער בעצמו, היכן מידת הבטחון עליה עמל לרוכשה, וכי הרופא מחייה או ממית, והחליט בליבו שלא להתפעל כלל מדברי הרופאים.

עם כניסתו לחדר הרופאים, החל אחד הרופאים לסכם את מה שידוע להם אודותיו. כידוע, כך פתח, החולה נשלח אלינו עקב חשד לגידול ממאיר במוח עם שלוחות בכבד ובריאות. בבדיקות השונות נשללו האפשרויות לשלוחות באיברי חלל הבטן, אלא שלא נתברר דיו מה מצב הגידול במוח. בדיקת ה'אם אר אי' נשלחה לפענוח לשלושה מומחים בתחום הפיענוח, ולהלן תשובתם. וכעת הוא מכבד את הפרופסור המומחה לומר את דעתו.

לדעתי, פתח אותו פרופסור מבוגר, אין לחולה דבר בחלל המוח, הכתם הכהה אותו אנו רואים, הוא רק צללית של תעלה פנימית, מזכרת מימי ילדותו, שמסיבה כל שהיא לא נסתמה. אלא, הוסיף ואמר, שאין לנו הסבר רפואי על מה שעבר עליו הלילה, כשמצאוהו במצב הדומה לאירוע לבבי חמור, כאשר במחלקה הקרדיולוגית שוללים אפשרות כזו. לא כל הרופאים

הסכימו לדבריו של הפרופסור המומחה בדבר מה שאין לו כלום, אבל לבסוף הוא הצליח לשכנע את האחרים שיסכימו לדבריו.

בשמחה ובששון יצא יענקלה מחדר הרופאים, ומיהר להתקשר לאשתו וילדיו ולספר להם את בשורתו הטובה. נשאר לו רק לסדר את השחרור, ולאחריה הוא יוכל לחזור לביתו, לבני משפחתו שכה דואגים לו.

*

עם חזרתו של יענקלה לביתו שבכפר, טענו עליו כולם שמהו השתנה בו. לא זו בלבד שקבע לו את הזמן המדובר לקביעות אמיתית, שגם בשמחות שהיו בכפר בשעות אלו, הוא לא השתתף, אלא גם ברצינות שלו לכל דבר רוחני והריחוק שלו מכל דבר גשמי, בכל זה היה ניכר עליו שנשתנה.

שנה אחת בקושי חלפה מאותה תקופה, הפחד שתקף את ליבו באותם ימים כבר התמוגג ופג, אבל הקבלות שקיבל בעקבות כך, רק התחזקו והתאמצו. ובמיוחד קבלתו בענין קביעות עתים לתורה, שלמרות שעמד בנסיונות קשים, בכל זאת לא ביטל את העת הקבוע ללימוד. קביעותו לתורה של יענקלה, היתה לשם דבר בכפר, כאשר רבים למדים ממנו מושגים חדשים בקביעות עתים לתורה.

באסיפת חברי הכפר שהתכנסה לאחרונה, עוררו על הבעיה הקשה שהתעוררה לאחרונה בכפר. כאשר מסיבות מסוימות הפסיקו בעלי קרקעות מקומיות לעבד את שדותיהם, ועקב כך לא היה להם די מספוא למאכל הפרות והצאן. האפשרות לרכוש מספוא מחוץ לכפר, כמעט לא היתה מציאותית, מה גם שמחירי המספוא לאחרונה החל לעלות ולנסוק. עקב כך,

בחודשים האחרונים שעברו, רווחי בעלי הרפתות התקטנו והצטמקו, עד שכבר לא היה ריווחי ליענקלה להחזיק את הרפת ולשלם את שכרם של עובדיו.

בעיה נוספת נתעוררה, שאותם בעלי קרקעות שלא עיבדו את שדותיהם, גרמו לצרה נוספת, והיא שעקב ששדותיהם היו מלאות צמחי בר, כל שריפה קטנה היתה מתפשטת למרחקים רבים, והנזקים היו בהתאם.

כדרכם של אסיפות הכפר, כל אחד הציע הצעה אחרת מחבירו, מה כדאי ורצוי לעשות במצב זה. כאשר כל אותה העת ישב לו

יענקלה בפינת החדר בו התכנסו, כשהוא שקוע בתורתו, למרות שהנידון שעלה באסיפה היה קשור אליו מאוד.

לייבלה שכזכור היה מריקי הכפר, לא יכל לסבול דבר זה, שיענקלה שבכל השנים השתתף והביע את דעתו בכל ענין באסיפות, ישב לו כעת כאילו הוא בעולם אחר ושקוע בתורתו. ועל כן הוא ניגש ליענקלה ושאלו בחוצפה בקול רם, האם הענינים הנידונים כאן אינם חשובים לך, שמצאת לך זמן ללמוד. שכחת שאתה מזמן כבר בריא, והכל היה רק דמיונות של רופאים, ואם כן, מה לך נזעק. תושבי הכפר שחששו לכבוד התורה, השתיקו את לייבלה בגערה, והוציאוהו מהאסיפה.

כשעמדו לסיים את אסיפתם, נעמד 'זקן הכפר' ואמר, שלדעתו ניתן לפתור את שתי הבעיות גם יחד, והוא, על ידי שיוציאו את הצאן והבקר של תושבי הכפר למרעה באותם שדות הגדלות בר, ואולי גם יקחום לשדרה המרכזית שבכפר, וליער הסמוך, כדי שאכילתם זו של בעלי החיים תמנע את השרפות הפורצות בהם מידי פעם.

כדי ליעל את הדברים, הציע זקן הכפר שגיזברות הכפר יחד עם בעלי העדרים, ישקיעו בגידור סביב לכל המקומות המדוברים, ולמרות שמדובר בשטחי ענק, לא מדובר בהוצאה גדולה מידי, היות ומדובר בגדר פשוט עם 'זרם חשמלי נמוך', המיועד ומועיל כנגד בעלי חיים, שמחמת זאת יחסכו רבות בשנים הקרובות, הרבה יותר ממחיר ההשקעה.

כעת התעורר ויכוח חדש, איזה עדר ירעה באיזה מקום, כאשר בכפר היו ששה מקומות למרעה, ארבעת השדות הענקיות שאינם מעובדות שמחוץ לכפר, השדרה והחורשה הגדולה שסמוכה אליה, והיער הסמוך. ויחד עם זה היה שלשה בעלי עדרים, בערייש בעל עדר כבשים, מנדלה בעל עדר עזים ויענקלה בעל עדר פרות.

החלוקה הפשוטה היא, שכל בעל עדר יקבל שני מקומות לעדרו, אלא שכולם העדיפו לקבל את חלקם במקומות הקרובים, בשדרה ובחורשה, או ביער הסמוך, לא בשדות המרוחקות, שטירחה רבה תהיה לילך עם העדר בכל עת עד למקום השדות.

אחד מהנאספים אמר, אם יש לנו ספק בענין, נשאל את יענקלה התלמיד חכם, שתמיד ידענו את גדלותו העצומה בתורה, ובמיוחד לאחר מה שעבר

עליו לפני שנה, שקבע עוד יותר את עצמו לתורה, והוא כבר ידע להוכיח לנו לפי מה יש לחלק את שטחי המרעה. ומאיך, אחרים טענו שיענקלה נוגע בדבר, יש לו עדר בקר, ובודאי שלא יוכל לפסוק היאך ניתן לחלק את שטחי המרעה.

כשהחל ויכוח בציבור אודות אם יענקלה יכול להכריע בדבר אם לאו, השיב יענקלה, האמת היא עצם מה שמציעים לי דבר כזה, הוא כבוד עבורי שחלק נכבד מאנשי הכפר סומכים על דעתי, למרות שיש צד שאולי אערב בשיקולים ובהכרעה את צדדי האישיים, אך מאז תקופה זו אשתקד, שהרגשתי את ה'זכיר לו יום המיתה', קיבלתי על עצמי שלא להכריע בשום ויכוח בענין הקשור אלי בכל אופן שהוא.

אלא אוסיף ואדבר, שלענין הספק בו אתם מסתפקים, כמדומה שאין צורך לחפש אחד הכרעה מדמות רבנית חשובה, אלא נוכל להגיע למסקנא נכונה ומדוייקת, אם נקיים את ההלכה המפורשת בשו"ע אור"ח שאדם מחוייב ללמוד את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום או פרש"י, ויר"ש מקיים שניהם, שמלימוד זה ניתן להכריע את הספק שלפניכם.

השאלה היא: מנין בפרשתינו עפרש"י ניתן להכריע את הספק של בני הכפר?

תשובה ל"סיפור ושאלה בצידו" משבוע שעבר

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתינו עפרש"י הוציא דניאל את דבריו וטענותיו כנגד אפרים, שניסה לשכנע את הציבור אודות כוחו הגדול של שמואל, החולם חלומות ויודע לפותרם ולידע עתידות שיבואו על בני אדם, כאשר דניאל טען, שאף אם נאמר שנתגלה לשמואל דבר מה על העתידות, בודאי שהוא אינו יודע היאך לפרש ולפתור את חלומותיו אשר חולם, ודבר פשוט הוא שאין לסמוך על חלומותיו ופתרונותיו אלו כנגד הוראת חכם וכנגד ההלכה הפסוקה והמסורה.

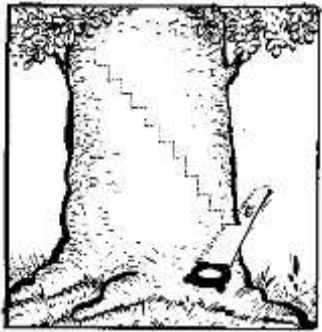
דניאל הוציא ולמד שאף אם נאמר שאכן שמואל זוכה לגילויים שמימיים על ידי החלומות, בכל זאת, אין לסמוך על אותם גילויים, היות שהם בנויים על פתרונות שהוא מנסה לפתור ע"פ דעתו ודרכו, ומאוד יתכן והוא פותר את גילוייו וחלומותיו שלא באופן הנכון, וזאת מדברי רש"י כ' י"ג, עה"פ, "המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם", וביאר רש"י, "המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר, את אלו ראו אצטגניני פרעה שמושיען של ישראל לוקה במים, לכך גזרו (שמות א' כ"ב) פל הין הילוד היארה תשליכהו". מבואר בדברי רש"י, שגם אצטגניני פרעה, שאכן ראו נכון, שמה עתיד ללקות בדם, בכל זאת ביאורם ופירושם לראיתם זו, לא היה לה כל שחר, וכמו כן, לגבי אותו רואה חלומות, גם אם נאמר שיש דבריו בגו, והוא בא מסטרא דקדושא, בכל זאת אין לסמוך על פתרונו ופירושו של שמואל להבנת דבר חלומו.

אויפגעקסטעוועלטטראכטער – החושב על העולם הבא. שוונצדארפער – זנב העיירה.

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות □ הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

החונך שלח אותו לאבחון, והתברר שהבחור המסכן סבל מבעיות קשב מאז הולדתו, ואף אחד לא ידע... הוא התחיל לקחת ריטאלין כדי לעזור לו להתרכז, אבל בגלל מה שעבר עליו, הוא כבר קיבל החלטה נחושה: "אני בשום אופן לא אלמד מילה!"

קיט צ'ז) מה אהבתי תורתך, ורק מכח זה כל היום היא שיחתי. יש להכניס בלבבות התלמידים שירגישו טעם בתורה, ואז ידעו נכונה מה פירושו של לימוד התורה, אשר פיקודי ה' ישרים משמחי לב (כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג זצ"ל, מנחת יהודה וירושלים עמ' ר"ז).

כשאדם נמצא במקום של תורה ותפילה, גם הוא מתפלל ולומד בלא שיצטרכו לומר לו דבר... וידוע שאנשים שהכריחו אותם בילדותם להתפלל או שכפו עליהם ללמוד, עד היום אינם מסוגלים להתפלל וללמוד. לכן גם בישיבות, אין להכריח בחור בדרכי כפייה, שאם יעשו כן ישיגו תוצאה הפוכה ממה שביקשו (הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, קונטרס הדרכה בלימוד התורה).

ידוע לי על בחור ממשפחה חרדית שסר מן הדרך, ולאחר תקופה חזר בתשובה, אבל הוא לומד רק משניות והלכות ואינו מסוגל ללמוד גמרא, כי בילדותו ההורים הכריחו אותו ללמוד גמרא, וקיבל שנאה לזה, ועכשיו צריכים למצוא דרך מיוחדת כיצד להאחיב עליו את הגמרא (הגר"ג אדלשטיין, דרכי החיזוק גליון 97).

והנה יש מבני דורנו השומעים את דברי רבותינו, ומגיבים ואומרים: "הכל נשמע טוב ויפה, אבל תכל'ס למעשה, אם לא נכריח אותו - הוא לא ילמד". אולם, לאחר שבדקנו את הדברים במשך כמה שנים בכמה מקומות, נוכחנו לראות בבירור כי צדקו דברי רבותינו, ולא נפל דבר מדבריהם ארצה. כאשר מנחילים לתלמידים את ערך לימוד התורה מתוך הנאה, ללא כפייה, הם מתחילים לאהוב את התורה באמת, ולא רק שהם לומדים בשעות הסדרים בחשק ובהתלהבות, אלא אף מוסיפים מיוזמתם לימודים וסיומי מסכתות בזמנים שונים, כגון בין הסדרים, בין הזמנים, ובטיולים.

סיפר אחד מראשי הישיבות למתמודדים: לאחרונה פגשתי תלמיד שלמד אצלי בעבר, ואחר כך עבר למקום אחר מסיבות טכניות, וכך הוא אמר לי: "יש משהו שרציתי להגיד לרב כבר מזמן, ועכשיו הגיעה ההזדמנות. למדתי בכמה ישיבות שניסו להכריח אותי ללמוד, וכמעט שהחלטתי לעזוב את הלימוד לגמרי. אך בזכות אותם שלשה חודשים שלמדתי אצלכם בלי כפייה אלא עם טעם והנאה, נכנס לי אהבת תורה לכל ימי חיי".

דבריו הפתיעו אותי - מסיים ראש הישיבה - משום שאותו תלמיד כלל לא למד אצלנו בהתמדה, עד כמה שזכור לי הוא נכח בפחות מחצי מהסדרים. אבל בכל זאת, ואולי דווקא בגלל זה, התברר שהיתה כאן השקעה לטווח רחוק!

פרק ד. מצבים מסוימים בהם מומלץ להכריח ללמוד
ישנם מצבים מסוימים שבהם כן מומלץ להכריח ללמוד. ניתן להגדיר אותם בשם "שבירת מחסומים". דהיינו, לפעמים בתחילת הדרך או בתחילת הסדר, אנו מרגישים שיש מחסום מסוים ומוגדר שמפריע לתלמיד להתחיל. במקרה כזה, אפשר להכריח אותו להתחיל ללמוד, אך רק לזמן קצר של התחלה, ולא באופן קבוע.

לדוגמא: יש תלמידים בעלי בעיות קשב, שמתיישבים ליד הגמרא והוזים לכל הכיוונים. לפעמים צריך פשוט לדחוף להם את הראש לתוך הגמרא, ולצוות בטון החלטי אך ידידותי: "תתחיל לקרוא". לאחר מספר דקות שהוא

פרק ב. לו רק היה לך יותר כח רצון...

אחת ההאשמות היותר נפוצות במערכת החינוך, היא: "אתה יכול, אבל אתה לא רוצה". "לו רק היה לך כח רצון כמו של הרב אלישיב זצ"ל או של הרב עובדיה יוסף זצ"ל, כי אז היית מצליח". וכמובן "אם היה טיול האם לא היית קם".

האשמה זו בדרך כלל איננה במקומה. כל אחד מבני האדם, נולד עם כח רצון במינון שונה מחברו. פעמים רבות, אותם תלמידים מתקשים או מתמודדים, קיבלו מהקב"ה פחות כח רצון מן הממוצע, או שנסיבות חיייהם דיכאו את כח הרצון שלהם. הם רוצים לרצות, אך אינם יודעים איך לפתח את זה.

סביר להניח כי אילו היה להם כפתור עליו יכלו ללחוץ ולרכוש כח רצון מקסימלי, הרי כבר היו לוחצים עליו מזמן, ופותרים הרבה בעיות...

לכן מומלץ לגנוז את ההאשמה הזו בארכיון, ותחת זאת, להזרים מוטיבציה לליבות התלמידים על בסיס קבוע. משל למה הדבר דומה, כאשר אדם מעונין להדליק תנור, יש שתי צורות לעשות זאת. הראשונה - להתקין צינור גז מהמקור של חברת הגז עד התנור, להדליק את האש, והידד - התנור נשאר חם ללא הגבלת זמן. והשניה - להבעיר אותו על ידי עצים. אולם אז, גם אם בשעה הראשונה בער התנור כאש יוקדת, הרי לאחר זמן מסוים הולכת האש ודועכת לאיטה, וצריך כל פעם להשיג עצים חדשים ולהשליכם פנימה, אז תחזור האש ללהט למשך פרק זמן, וחוזר חלילה.

הנמשל - כאשר מדובר במוטיבציה לימודית, בל ישלה המחנך את עצמו, כאילו יש ברשותו כמין 'צינור גז' רוחני אותו אפשר להדליק פעם אחת ולתמיד. לא כן הדבר. אורה רוחנית אפשר להצית אך ורק ע"י 'עצים', דהיינו התעוררויות חוזרות ונשנות. בכל פעם שהרב מרגיש שהאש הולכת ודועכת, עליו להביא ארגז מלא 'עצים' משלו, כלומר ליצור וליזום דרכי חיזוק חדשים, ולשפוך אותם לתוך בית המדרש, אז תתלקח האש הרוחנית מחדש ביתר שאת. פירוט - בהמשך הפרקים בס"ד.

פרק ג. אין להכריח תלמידים ללמוד תורה

לעיתים יש נטיה טבעית לרבנים ומחנכים, להושיב את התלמידים ללמוד בכח. אבל, גדולי ישראל מלמדים אותנו כי לא זו הדרך. התורה הקדושה אינה נקנית בכפייה! אסור להכריח תלמידים ללמוד! אדרבה, ככל שמכריחים יותר - מרחיקים אותם יותר מן הלימוד.

נביא כאן ציטוטים בודדים מדבריהם:

ברור הדבר שאי אפשר לכפות ללמוד תורה, אפשר למנות משגיח נוסף ואפילו עשרה משגיחים, ודבר לא יעזור, כי אם אין בו אהבת תורה לשוא יוכה ויוכרח לכן. ונהניתי למצוא בצמח צדק שכתב דהרי קיימא לן דבית דין כופין על קיום מצות עשה, וכי יש מצוה גדולה מתלמוד תורה, ומדוע אין כופין על כך. אך עדיין לא נמצא אמצעי לכפות מישהו שירצה ללמוד! אם יכוהו - האם ילמד? ואם ילמד - אז האם יהא תלמודו תלמוד? אי אפשר ללמוד ולהיות תלמיד חכם כאילו כפאו שד, אלא אם כן בעצמו בחר לו זאת, ברצון ומתוך אהבת תורה, כאשר נפשו חשקה בתורה, ואמר הכתוב (תהלים

כבר התחיל, אפשר לסלק את הכפייה ולהמשיך ללמוד איתו ברוח נעימה ומתוך בחירה שלו.

או לדוגמא, בסיפור הבא:

מעשה בבחור כבן חמש עשרה, שלא הסכים ללמוד כלום, למרות כל מאמצי הוריו ומוריו. בשלב מסוים הוצמד לו חונך. החונך שלח אותו לאבחון, והתברר שהבחור המסכן סבל מבעיות קשב מאז הולדתו, ואף אחד לא ידע... הוא התחיל לקחת ריטאלין כדי לעזור לו להתרכז, אבל בגלל מה שעבר עליו, הוא כבר קיבל החלטה נחושה: "אני בשום אופן לא אלמד מילה!" והוא סירב ללמוד. בשלב זה, החונך [שכבר הספיק להיות 'חבר' שלו] גילה תקיפות, ואמר לו כך: "אולי עד עכשיו היה קשה לך ללמוד, אבל עכשיו עם הריטאלין אתה מסוגל! אתה מסוגל!!! אני כאן לצידך, ואני יעמוד על כך שאתה תלמד כל יום לפחות משנה אחת". הבחור אמר: "אז אני לא אבוא ללמוד עמך". החונך לא נבהל: "אם לא תבוא ללמוד, אני ירדוף אחריך לכל מקום בארץ, ואלמד איתך כל יום משנה אחת. כי אתה

מוכשר, ואתה מסוגל!" הבחור - שכאמור היה בקשר מצוין עם החונך - אכן התרשם מהתקיפות, והסכים ללמוד משנה ליום. לראשונה בחייו הוא התרכז בלימוד, הבין והשתתף, ובמשך הזמן הפך לתלמיד מן המניין בישיבתו.

המסר בסיפור ברור: כדורי הריטאלין שינו את כושר התפקוד המוחי של התלמיד, אך עדיין נותר מחסום פסיכולוגי, התלמיד התבצר בתוך עמדתו הותיקה הגורסת "אני לא מסוגל ללמוד". לכן החונך שבר את המחסום בתקיפות, והתלמיד התחיל ללמוד.

אבל, כאמור, מדובר בדחיפה ראשונית בלבד, המיועדת לשימוש באחוז קטן של מצבים, לשם שבירת מחסום מסוים ומוגדר, ובשום אופן לא כדרך ושיטה.

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה □ מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ

איסורים - מדרבנן

בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה, והם עמודי ההוראה

ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהן הבטיחה תורה שנאמר (דברים יז, יא) 'על פי התורה אשר יורוך' זו מצות עשה, וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן.

כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר (שם) 'לא תסור (מכל) [מן] הדבר אשר יגידו לך ימיני ושמאל'. ואין לוקין על לאו זה מפני שניתן לאזהרת מיתת בית דין, שכל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק שנאמר (שם, יב) 'והאיש אשר יעשה בודון וגו'.

אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדו מפי דעתם, באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא. ואחד דברים שעשאו סייג לתורה, ולפי מה שהשעה צריכה, והן הגזרות והתקנות והמנהגות. כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה.

הרי הוא אומר (שם, יא): 'על פי התורה אשר יורוך', אלו התקנות והגזירות והמנהגות שיוור בהם לרבים, כדי לחזק הדת ולתקן העולם.

'ועל המשפט אשר יאמרו' אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן. 'מכל הדבר אשר יגידו לך' זו הקבלה שקבלו איש מפי איש (רמב"ם פ"א מהל' ממרים הלכה א-ב).

העובר על איסור דרבנן בשוגג, כאילו לא עבר כלל, ואין צריך כפרה נוראה עוד בקטעים הבאים].

נתיבות המשפט (זיאווריס סי' לל סק"ג).

איסור תורה הוא איסור חפצא, שבעצמות החפץ יש איסור, ולכן גם בשוגג צריך כפרה. אבל איסור דרבנן הוא איסור גברא, שהחפץ מצד עצמו מותר, ורק על האדם לציית לדברי חכמים, ולכן כששגג בזה אין צריך כפרה.

דברי שמואל (במדבר ל, טז) נקט אחרונים.

כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון (פסחים ל, ב), ומצאנו איסורים דרבנן שנתקנו בגדר איסורי חפצא, ומכל מקום יש לדון בגדר דינם האמיתי מן התורה. ויש לבאר זאת בשני אופנים:

א. באמת מן התורה אין כאן שום חפצא דאיסורא, אלא שחכמים תקנו לדון כאילו יש כאן חתיכה דאיסורא, ואנו מצווים מן התורה שלא להמרות את פי חכמים, וממילא מצווים לנהוג בהם כאילו יש בהם חתיכה דאיסורא [אבל באמת מן התורה אין כאן אלא איסור גברא בעלמא, שלא להמרות את פי חכמים]. וכן נראה בפשטות מכל סוגיות הש"ס.

ב. התורה נתנה כח לחכמים לחדש 'חלות איסור', ונעשה חתיכה דאיסורא ממש, והתחדש בה חלות איסור חדש 'חלות איסור מדברי סופרים', מלבד 'חלות איסור מן התורה'.

שיעורי הגר"ש רחובסקי (סנהדרין ח"ב פג, ב אות

ש"ל), וראה כעין זה במועדים וזמנים (ח"ב, חנוכה סי' קל"ד ונראה).

דבר המפורש בתורה להיתר, אין חכמים יכולים לאסרו.

ט"ז (או"ח סי' תקפח סק"ה, יו"ד סי' קיז סק"א, חו"מ סי' ב ד"ה ולא). וראה עוד בזיכורי שמחה (ב"מ פה, א זכ"ס"י ד"ה שהעמידו), בלח' נבי (תורה, סי' עד) וזיאווריס והערות (כתובות עמ' ללא). וכן בספר 'הט"ז הידוע' שנתחבר על יסוד זה.

בכל תקנת חכמים וגזירה צריך שני דברים:

א. טעם התקנה, מדוע תיקנו תקנה וגזירה זו.

ב. גם כאשר יש טעם שצריך לגזור, יש כלל גדול, שחכמים לעולם מסמיכים גזירותיהם לאיזה דין דאורייתא, ואינם מתקנים דבר שאין כמותו בדאורייתא.

קובץ שיעורים (ביל"ג, א אות 7), וראה עוד זלעת טהרה (עמ' טפ).

ב'לא תסור' נאמרו שני דינים נפרדים:

א. עצם החלות של איסור או מצוה מדרבנן.

ב. איסור לסור מהוראות חכמים.

זכרת מלכתי (כתובות סי' מא אות 7).

איסורים - סוגים

שכל המצוות שיכללם ספר התורה אשר נתן לנו האל יתעלה הם שש מאות ושלוש עשרה מצוות, מהן מצוות

עשה מאתים ושמונה וארבעים, מספר אברי גוף האדם, ומהן מצוות לא

תעשה שלש מאות וחמש וששים, והן מספר ימי השנה השמשית (ספר

המצוות לרמב"ם, הקדמה ד"ה ואני).

ישנם שני סוגי איסורים:

א. איסור במעשה, כגון חילול שבת. ובאופן זה אם האיסור נעשה שלא על ידי מעשה האדם, איננו נחשב לאיסור.

ב. איסור שאינו במעשה, אלא בהנאה הבאה לו מדבר האסור, כגון בחלבים ועריות. ובאופן זה העבירה היא שגופו לא יהנה מהמאכל האסור או מהעררה, ועובר גם ללא מעשה.

אתון לאורייתא (סי' כד), קובץ שיעורים (ח"ב סי' כג אות ו). וראה בחידושי הגר"ש

שקופ (נדרים סי' יז ד"ה ונ"ל), וזיאווריס והערות (כתובות עמ' קנג).

ישנם שני סוגי איסורים:

א. נבילות וטריפות וכדומה, שסיבת האיסור היא כדי שלא לפגום בקדושת האדם, וכדי שלא לתקלקל נפשו על ידי מאכלים אלו, ואיסורים אלו הם איסורי גברא.

ב. איסור אכילת הקדש וכדומה, שסיבת האיסור היא כדי שלא לפגום בקדושת ההקדש, והיינו כדי שלא להזיק למאכל, ואיסורים אלו הם איסורי חפצא.

חידושי הגר"ש שקופ (נדרים סי' א ד"ה קוב), וראה עיון המועדים (סוכות עמ' מו).

אכסוף נועם שבת

בענין השבת וקדושתה בהוצאת 'קול האמונה' 079-5422643

בבוקר יום השבת, נעצרה ליד המלון מכונית [רח"ל], ומתוכה יצאו אנשים מבוגרים. הם נכנסו לבית המלון, ולפתע נעצרה האשה ואמרה לבעלה: "אינני יכולה, בוא נצא מכאן מיד!" ועוד בטרם הספיקו בעלי השמחה לגשת אליהם, הם כבר נעלמו מן האופק...

ההקבלה בין ש"ק לבית המקדש

בספרו המופלא של הרב פינקוס נפש שמשון על שבת קודש, ישנו מאמר המבאר את ההקבלה של שבת קודש לביהמ"ק, שם מפרט הרב כמה וכמה ענינים ששבת קודש מקבילה לביהמ"ק, חלק מהדברים נכנסו בין המאמרים בחיבור זה, אבל את הנושא הזה של ה"שלוש בית", מבאר הרב בדרך מופלאה ומענינת.

בבית המקדש היה מזבח הקטורת, והיתה מצוה להקטיר עליו קטורת פעמיים ביום. לקחו אחד עשר סממנים, היקרים ביותר בעולם, שחקו אותם דק מן הדק והכניסו אותם לתוך גחלים לוחשות, וע"ז יצא מהן ריח טוב במיוחד. וכה חזק היה ריחם, עד שאמרו חז"ל (יומא לט ע"ב): "נשים שביריחו אינן צריכות להתבשם מריח קטורת, כלה שבירושלים אינה צריכה להתקשט מריח קטורת". בזמן שבת המקדש היה קיים, בשלושת הרגלים הסתובבו בירושלים מאות מיליוני אנשים, והיו שם כל סוגי החנויות, חוץ

מחנות אחת - חנות לבשמים. האויר היה כה מלא בריח הנפלא של הקטורת, עד שא"א היה להריח בושם אחר!

וביאר החינוך, שענין זה היה כדי להעריך את היופי של בית המקדש. יהודי ראה שביהמ"ק הוא לא רק הבנין הנפלא ביותר שהיה מעולם, אלא גם הריח בסביבות בית המקדש תמיד היה מיוחד במינו.

ריח השבת

זה היה הריח של בית המקדש, ותמיד תהיתי - היכן מונח ה'ריח', המיוחד של שבת קודש? [ואמנם לדעת האריז"ל יש ענין מיוחד לקחת הדסים ריחניים לכבוד שבת, אך לא כולם נוהגים מנהג זה].

אספר לכם סיפור אמיתי, שסיפר הרב שמחה וסרמן שליט"א [צ"ל], בנו של הגאון רבי אלחנן וסרמן צ"ל הי"ד, אשר שימש כרב בלוס אנג'לס.

היתה שם משפחה של בעלי תשובה שהתקרבה ליהדות דרכו, ובנם הגדול הגיע ב"ה לגיל בר'מצוה. לאותה משפחה היו הרבה ידידים וקרובי משפחה, והם החליטו לערוך את שבת העליה לתורה בבית מלון, ומאחר ובית המלון היה מחוץ לעיר, בהזמנות ששלחו הם ציינו שמי שאינו יכול לבוא ולשהות שם כל השבת, יוכל לחילופין להשתתף בסעודת המצוה שתיערך באמצע השבוע, והדגישו שהם מבקשים לא לנסוע בשבת.

הרב וסרמן, מסיבה כלשהי לא היה יכול להגיע לשם לשבת, וביום ששי בבוקר הוא התקשר לבעלת השמחה, איחל לה מזל טוב, והתנצל שלא יוכל להשתתף בפועל בשמחתם. בהמשך, שאל אותה הרב אם הכינה חמין [טשולנט] לשבת, והיא ענתה שלא. "כבוד הרב, כך היא אמרה, "הידידים שלנו אינם יודעים מה זה חמין. כל המאכלים שהכנו לסעודת היום יהיו קרים, כולל הבשרים והתוספות".

אמר לה הרב: "אני מבקש ממך שבכל אופן תכיני חמין", וכמוכן שבקשתו של הרב התקבלה.

בבוקר יום השבת, נעצרה ליד המלון מכונית, ומתוכה יצאו אנשים מבוגרים. הם נכנסו לבית המלון, ולפתע נעצרה האשה ואמרה לבעלה: "אינני יכולה, בוא נצא מכאן מיד! ועוד בטרם הספיקו בעלי השמחה לגשת אליהם, הם כבר נעלמו מן האופק.

במוצאי שבת התקשרו בעלי השמחה לברר מה ארע בדיוק, ואז שמעו מהם את המעשה המופלא הבא:

אשה זו היתה ניצולת שואה. היא נלקחה מביתה בגיל שש, שהתה שנים מספר במחנות, ובתום המלחמה היגרה לאמריקה, שם בנתה את ביתה. היא לא זכרה שום דבר מתקופת הילדות שלה בפולניה, לא אבא ולא אמא, לא שבת ולא כל סממן יהודי אחר, ועובדה זו ממש הרסה לה את החיים.

היא ניסתה אפילו להיוועץ בפסיכולוגים ופסיכיאטרים שיסייעו לה לשחזר את עברה, ולא עלתה בידם.

והנה באותה שבת גורלית, כשנכנסה לבית המלון והריחה את ריח החמין - לפתע הכל צף ועלה לנגד עיניה כאילו קרה היום! מה קרה? כאשר חטפו אותה מהבית בפולניה, היה זה בשבת קודש, ובבית היה ריח של חמין. ועתה, כשהריחה את ריח החמין, הכל חזר לה, כל זכרונות הילדות מהבית החם והאהוב. היא היתה בהלם! לכן לא היתה יכולה להמשיך, והחליטה לשוב לביתה.

ושמעתני, שהזוג הזה נעשו בעלי תשובה אמיתיים, וזכו שהבת שלהם נישאה לבחור ישיבה.

הרי לנו כמה גדול כח ריח החמין של שבת!...

זהו אמנם מעשה נפלא, אך לא נראה שריח החמין הוא אותו 'ריח' של שבת, עליו אנו מדברים...

לדעתי, אומר הרב פינקוס, הריח הטוב של שבת הוא - שלום-בית!

ישנה הלכה מיוחדת של שלום-בית בשבת. ה"תומר דבורה", (פרק שני) כתב, שאפילו באופנים שעפ"י תורה מותר ואף צריך לכעוס [כמובן לא כעס פנימי, אלא כעס חיצוני], מ"מ בשבת אין לכעוס, כי ביום זה "העולם מתמתק בסוד עונג ואין דנין בשבת".

ישנה הלכה מיוחדת שבשבת צריכה לשרור בבית אוירה טובה, שלום ושלווה.

במשך כל עשרים וארבע השעות של שבת קודש האווירה חייבת להיות נעימה, מפני שנמצאים כביכול בבית המקדש.

וזו אחת הבעיות של שבת. שח לי פעם יהודי שאינו שומר תורה ומצוות: "במשך כל השבוע אני בעבודה, ואשתי לא בבית. אנחנו נפגשים רק בשבת, ואז מתחילות המריבות"... שבת לא ניתנה עבור זה.

השבת נועדה ליצור אחדות בין בני הבית. וישנה הלכה מיוחדת של שלום בשבת. בכלל, הביטוי

"שבת שלום" לא הומצא ע"י מחברי השפה העברית המודרנית אלא יסודו בדברי חז"ל (שבת יב ע"ב): "בכניסתו אומר: שלום. וביציאתו אומר: שבת היא מלזעוק כו' ושבתו בשלום" - שביתת השבת צריכה להיעשות מתוך שלום ושלווה.

זהו היופי של "ריח" השבת - האווירה המיוחדת השוררת בבית.

מדוע באמת ישנה הלכה של שלום-בית בשבת?

ביאור הענין פשוט. כל אדם מצד עצמו הוא יחיד. הבעל והאשה, כל אחד בא מרקע אחר, וכשהם מתאחדים בבית אחד, מטבע הדברים נוצר ביניהם מאבק של כח. הוא אומר, ובצדק, שכך צריך להיות, והיא אומרת הפוך. כשראובן הוא ראובן ורחל היא רחל, אין שלום בית.

בשבת קודש אנחנו מאבדים כביכול את הזהות העצמית שלנו. אין ראובן ואין רחל, יש רק השי"ת. אנחנו אוכלים על שולחנו של השי"ת, אנו אורחיו, בדרך כלל האיש והאשה אינם רבים כשהם מתארחים. בבית שלהם הוא בעל הבית והיא בעלת הבית, אבל אצל אחרים, הכל נראה הכי טוב שיש, הרמוניה, אחדות, חיוכים, כי אף אחד מהם אינו בעל בית, וממילא הם מתאחדים.

משל למה הדבר דומה? שני נרות דולקים בתוך חדר, והם מתווכחים מי מהם מאיר יותר. אבל כאשר מוציאים החוצה, למקום בו מאירה השמש, כאן הויכוח מפסיק, כי ביחס לאור השמש, אורם של שני הנרות יחד בטל ומבוטל.

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

לק"ש דהוא חלק מבגדיו ולכן מתלבש וקורא ק"ש קודם שיעבור זמן ק"ש ואח"כ מניח תפילין ומתפלל, וזה מה שכתב רש"י שמתגברים לחטוף מצוות.

תירוץ ד. עדות שקר הוא בשלא הניח תפילין כלל

עוד כתב בשו"ת בית יצחק (או"ח סי' יז ס"ק ג) שמעתי לפרש בשם הרב הגאון הצדיק מו"ה יעקב יצחק מלובלין דברי עולא ור"י, בקרא ק"ש ולא הניח תפילין כלל, אבל בקרא אדעתא שיניח תפילין אח"כ שפיר דמי ע"ש והכי משמע מדקאמר עולה בלא נסכים, ובעולה מהני אם מקריב נסכים אחר הקרבת העולה עכ"ד. וא"כ יש ליישב שהרי הכא הניחו תפילין אח"כ, וממילא אין בזה משום מעיד עדות שקר בעצמו, ורק באחד שלא הניח תפילין כלל.

תירוץ ה. מחנכין בניהם הקטנים לק"ש קודם תפילין

עוד כתבו ליישב (משנת שלמה ע"ז ג:) בשם הר' יהודה צדקה זצ"ל דבלעם היה משבחם על מה שהיו מחנכין את ילדיהם לחטוף מצוות, וקודם מחנכין אותם בקריאת שמע ואח"כ בתפילין שהרי קטן אינו מניח תפילין עד שחייב במצוות. [ומה שהקדים ציצית היינו דציצית מקדימין לימודה לקריאת שמע של שחרית].

תירוץ ו. בק"ש דקרבת שקר

יש שכתבו (דבר שלמה) דהכא מיירי בקריאת שמע דקרבת שאינו אומר אלא פסוק ראשון של קריאת שמע, דהנה רש"י בברכות שם כתב כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, לישנא מעליא. כאילו הקריב עולה בלא מנחה, שחייבו הכתוב להקריב עמה שנא' ועשירית האיפה וכו', אף הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המצווה. ע"כ. וביביע אומר (ח"א סי' ד') מבאר מש"כ רש"י לישנא מעליא נקט, דה"ק שכיון שבשעה שמקבל עליו עול מלכות שמים, אינו מניח תפילין שהוא

אות לנו שאנו עבדי ה', וכמ"ש בשבת (נח) גבי חותם העבד, וע"ע במנחות (מג:), הרי מעיד שקר ח"ו בהקב"ה, דא"כ איה חותם המלך עליו.

אבל תלמידי ר"י כתבו דכיון שאומר וקשרתם וכו', ואינו מניחם, נמצא שמעיד עדות שקר על עצמו, שמה שאומר אינו אמת. וכ"כ בארחות חיים (ריש ה' תפילין). וכן משמע מתוס' (ד"ה ומנח) שכתבו מעיד עדות שקר בעצמו פירוש באדון שצוה שהוא קורא והיו לטוטפת ולאות על ידך ואין.

ונ"מ אם קורא פסוק ראשון לבד, דלפרש"י אסור, ולתר"י מותר. אולם הב"ח (ר"ס כה) כ', דאף לרש"י הכוונה שכיון שקורא ואהבת וכו' והיו וכו' שהוא ליחד שמו בכל לבבו ע"י שיקיים וקשרתם וכו', נמשך מזה שאם אינו מניח תפילין נראה כמעיד עליו יתברך שאינו יחיד ח"ו, ולכן אינו מניח להורות על יחודו, וזהו עדות שקר שמעיד עליו יתברך. עכ"ל. לפ"ז אף לרש"י אם קורא פסוק אחד דוקא כגון ק"ש דקרבת אין מה לחוש בזה.

וא"כ אפשר ליישב דהכא הפסוק מדבר בק"ש דקרבת דאף אם אומרה בלא תפילין אינו נקרא מעיד עדות שקר בעצמו.

תירוץ ז. זמן ק"ש קודם זמן תפילין

דבברי נחום (עמ' קנ"ז) כתב ליישב דלמ"ד לילה לאו זמן תפילין א"כ אין זמן הנחת תפילין אלא רק מהנץ החמה, ואף שמניחם קודם לכן עיקר מצותה הוא בנץ החמה, אך קריאת שמע זמנה משיכיר את חברו שהוא קודם לכן, ולכן כתב רש"י קריאת שמע קודם להנחת תפילין, כי זמן מצות ק"ש קודם להנחת תפילין.

מדוע צריך גבורת ארי לקיום מצוות ציצית קריאת שמע ותפילין?

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" (כג, כד)

כשהן עומדים משנתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות ללבוש ציצית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (רש"י) צ"ב, מהו 'מתגברים כארי וכלביא לחטוף את המצוות', וכי צריך גבורת ארי למצוות אלו. ומאידך צ"ב, מהא דכתיב (מיכה ו, ג - הפטרה לפרשתנו): 'עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך ענה בי', ואם באמת צריך כח כארי וכלביא לקיום המצוות כמבואר הכא, מהו 'ומה הלאתיך' [וראה אור החיים (לעיל פסוק כא ד"ה ולא ראה עמל בישראל)].

עוד צ"ב, אמאי הקדים רש"י קריאת שמע להנחת תפילין, הלא צריך להניח תפילין קודם שקורא קריאת שמע, שהרי 'כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו' (ברכות יד, ב. וראה טור או"ח כה). עוד יש לבאר, מהו לשון רש"י 'לחטוף' מצוות, מה חטיפה יש בזה.

תירוץ א. מתגברים ועושים מצוות בחשק ובתשוקה

בביאור מה שצריך גבורת ארי במצוות אלו, ומה שכתוב בהפטרה מה עשיתי לך ומה הלאתיך, מבאר המגיד מדובנא (הובא בשירת דוד מאמר פ"ז) דאדם מצד עצמו קשה לו לעבוד את הש"ת בלי חשק ותשוקה, אך עמ"י ישראל

היה מתגבר ועושה את המצוות בחשק רב, וכך אין לו קושי לקיים את המצוות הקשות והמייגעות, ומה שאומר הקב"ה לעם ישראל ומה הלאתיך, היינו שהקב"ה רוצה שעמ"י יקיימו את המצוות מתוך חשק ואז אין קושי כלל.

ומבאר עוד המגיד מדובנא את הפסוק "ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל", וממשיל משל לסוחר שבא ממדינת הים ומבקש וסבל שיסחב עבורו את משאו, וכשהגיע הסבל מזיע ומתנשף אמר לו הסוחר חבילות אלו אינם שלי, אמר לו וכי ראית מה הבאתי, ענה לו הסוחר החבילה שלי היא קלה ומלאה ביהלומים קטנות שאינם כבידות וכשאני

רואה אותך מזיע אני יודע שאין זה הסחורה שלי, וזה מה שאומר הקב"ה לא אותי קראת יעקב, היינו שאינך עובד אותי, והראיה לזה כי יגעת בי ישראל, כי המצוות לא אמורות לייגע את עמ"י אלא לעשותם בחשק ובתשוקה.

תירוץ ב. אין לו תפילין לפניו

ובענין קריאת שמע קודם תפילין, יש שכתבו דבאמת הוא ט"ס ברש"י וצריך להקדים תפילין לקריאת שמע, ובאמת כך הוא ברבינו בחיי וז"ל: ובמדרש: (תנחומא יד) "הן עם כלביא יקום", כשהם עומדים ממטתם הם מתגברים כארי וחוטפים המצוות: ציצית, ותפילין, ולקרא ק"ש.

האמרי אמת מיישב ע"פ הגמ' בברכות (שם) רב משי ידיה וקרא קריאת שמע ואנח תפילין וצלי, ולמסקנת הגמ' שלוחא הוא דעוית ופירש"י השליח קלקל שאיחר להביא לו תפילין מעיקרא, והגיע זמן קריאת שמע והוזקק לקרות כדי שלא יעבור הזמן, וכי מטי שלוחא דתפילין אנחינהו.

וא"כ מבואר שאדם שאין לו תפילין לפניו ועובר זמן ק"ש, יכול לקרוא ק"ש אף בלי תפילין, ואינו כמעיד עדות שקר בעצמו. וזה הביאור גם בדברי רש"י כאן שהיו חוטפין מצוות והיו קוראים ק"ש בלי תפילין כשלא היה להם תפילין מזומנות.

תירוץ ג. קם באיחור וחושש להפסיד זמן ק"ש

עוד כעין זה כתבו (שלמי שמחה) דאדם שקם באיחור וחושש שמא יפסיד זמן ק"ש, שרי לו למקרי ק"ש אף שאינו מניח תפילין, ולכן הקדים ציצית

וכע"ז הביאו עוד ממה שכתב הביאור הלכה (או"ח סי' נ"ח ד"ה ומצוה) דע דהזהירים לקרות כוונתיקין מותר לקרות ולהתפלל ביחידי אם אין להם מנין

וגדולה מזה מוכח במשנה ברכות דף כ"ב ירד לטבול וכו' עיין שם דאפילו אם אין לו תפילין בעת ההיא ג"כ אפ"ה יזהר לקרותה בזמנה סמוך להנץ.

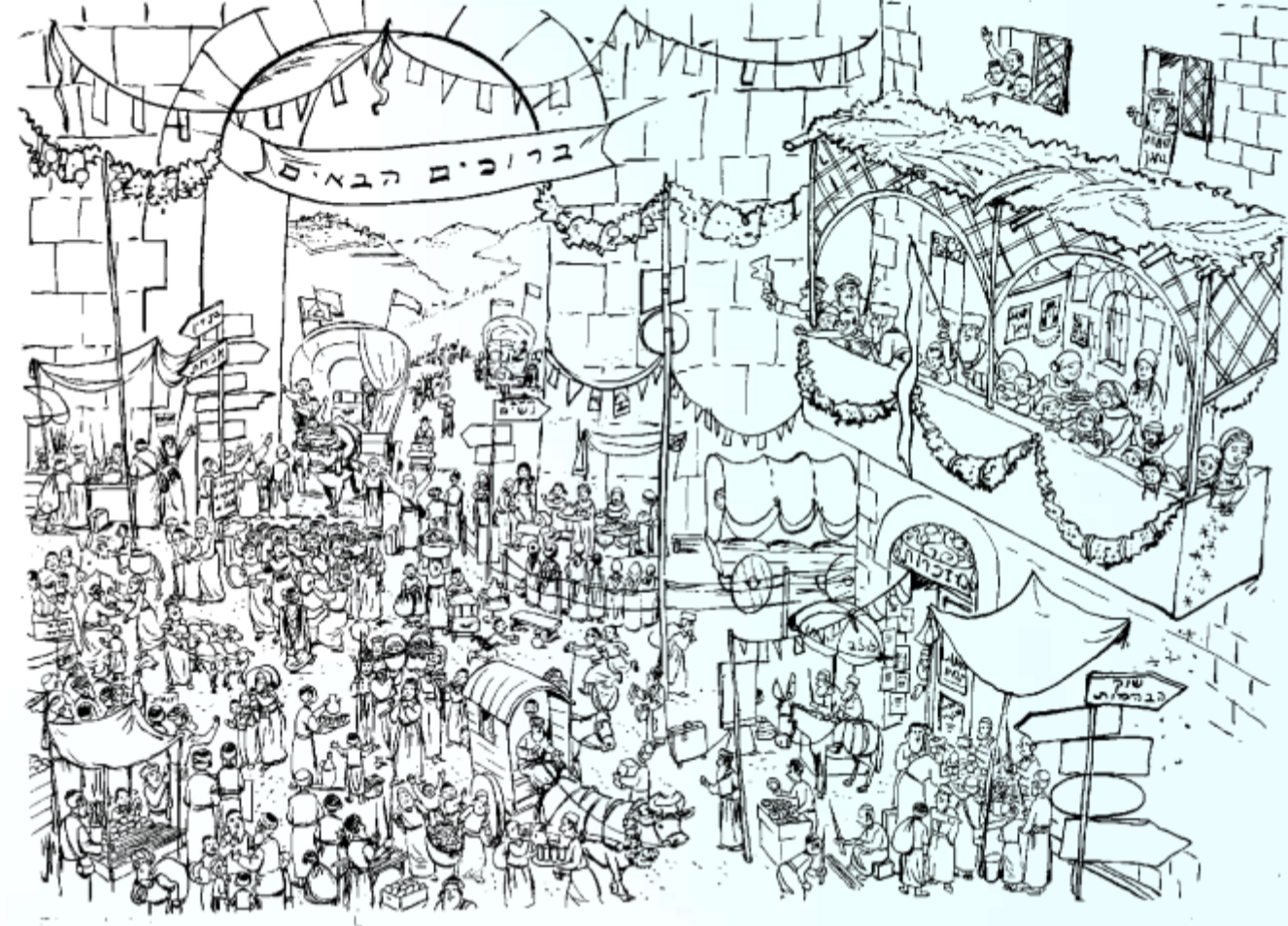

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד **הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א**

בריאה חדשה. ומדברי הספורנו הוכיח הסבא שאף כשהאדם רוצה לדבר עם אלוקיו, ולהתפלל לפניו, צריך בריאה של שפה חדשה.

מדוע דוקא מצוות עליית רגלים הצילה את ישראל מקללת בלעם?

ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים' (כב כח). ופירש רש"י, וז"ל: 'זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה'. עכ"ל.

ומשמע שמצוה זו הגינה עליהם שלא תחול עליהם קללת בלעם. וצ"ב מדוע נתייחדה מצוה זו יותר משאר המצוות.

א. ונראה לבאר שבזמן המסעות כל מהות המסעות, היה נסיעה למקום אשר יבחר ה', ולכן חלה עליהם ההבטחה של (שמות כד לד): 'ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ה' אלהיך שלש פעמים בשנה'. והיינו שכיון שהמצוה בעלית הרגל הוא לסכן עצמו, להניח כל ביתו הפקר, וכל האומות יודעות, הבטיח ה' שלא יהיה לו נזק מכך. וכן במסעות במדבר שנסעו אל המקום אשר יבחר ה', שמרם ה' מכל נזק מכח הבטחה זו.

ב. ובנוסח אחר נראה לומר שאף אם נאמר שהמסעות אין להם מעלת עליה לרגל, מכל מקום כשם שבעליה לרגל כיון ששם בטחונו בה' אלוקיו, זוכה לשמירה של לא יחמוד, הוא הדין במדבר שנתנבא ירמיהו הנביא (ב ב): 'כה אמר ה', זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, כל אכליו יאשמו, רעה תבא אליהם נאם ה'. והיינו שכיון שבטחו בה' והלכו אחריו, יגן ה' עליהם ויבוא רעה על כל אשר יגע בהם. ודומה להבטחת לא יחמוד בעליה לרגל.

ד. איתא במדרש אותיות דרבי עקיבא (נוסח א' ד"ה ז"ן): 'יש לו מפתח של שפתים, שנאמר ה' שפתי תפתח, יש לו מפתח של פה שנאמר ויפתח ה' את פי האתון'. ומשמע שבאמת הם שני מפתחות שונים, זה יש לו פה וצריך פתיחת שפתיו, וזה צריך פתיחת הפה. אך דימה הספורנו שבשניהם צריך מפתח המצוי בידו של הקב"ה.

ה. הרד"ק (תהלים נא יז) פירש, וז"ל: 'שפתי תפתח כשתרנן לשוני צדקתך, רצונו לומר שתשיב לי רוח הקודש שיופיעו בלשוני דברי השיר כמו שהיה לי מתחילה'. עכ"ל. ונראה שהפתיחה שייכת כשרוצה שה' ישים את הדברים בפיו, ע"י רוח הקודש. וכן האתון אף שיש לה שפה ודיבור, כדמצינו אצל הנחש, וכדמצינו שיחת עופות ועוד, אך אין לה הבנה שכלית להבין משא ומתן כפי שניהלה האתון עם בלעם דין ודברים. ולזה צריך להשים את הדברים בפיה, שהרי הדברים נשגבים משכלה הטבעי. ואף דברי קדשך ששם ה' בפי דוד עבדו, הם למעלה משכל אנושי, והוצרך דוד המלך לרוח הקודש ששיימים בפיו.

ו. כשדוד המלך עמד לומר תהילות ה' ונגלה עליו רוח הקודש לשורר דברי קדשך שנקבעו בכתובים, אף שלא נמנה בכלל הנביאים, מסתמא היה קרוב לנבואה. והרמב"ם (יסוה"ת פ"ז ה"ב) תיאר מראה הנבואה, וז"ל: 'זכרון כשמתנבאים אבריהן מזדעזעין וכח הגוף כשל ועשתנותיהם מתטרפות ותשאר הדעת פנויה להבין מה שתראה, כמו שנאמר באברהם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, וכמו שנאמר בדניאל והודי נהפך עלי למשחית ולא עצרתי כח'. עכ"ל. ובמורה נבוכים (ח"ב פמ"א) הרחיב שמתבטלים כל החושים. ושפיר נראה דבטל כל חוש הדיבור של דוד המלך, ונדמה בזה כבהמה שאין לה חוש הדיבור, והוצרכו לנס של פתיחת שפתיו.

ובפשוטו נראה דהוקשה לספורנו כיצד נופל על נתינת יכולת לדבר לשון פתיחת הפה, דהרי לאתון ולדוד המלך לא היה קושי לפתוח את הפה, אלא להוציא הדיבור מהפה כהוגן, והביא ראייה מדוד המלך דגם על נתינת כח הדיבור נופל הלשון שה' פותח את הפה. אך באמת אין פתיחת הפה בשני המקומות דומה כלל.

מה הקשר בין בריאת פי האתון לבין האדם העומד בתפילה?

כתב הספורנו (כב כח), וז"ל: 'ויפתח ה' את פי האתון. נתן בה כח לדבר כענין ה' שפתי תפתח (תהלים נא יז). וכל זה היה כדי שיתעורר בלעם לשוב בתשובה בזכרו כי מה' מענה לשון גם לבלתי מוכן כל שכן שיוכל להסירו מן המוכן כרצונו וכל זה כדי שלא יאבד איש כמוהו'. עכ"ל.

והקשה המשגיח הגאון רבי ירוחם (דעת חכמה ומוסר ח"ג אות קכב עמ' קמח) וצ"ב דדוד המלך היה לו כח הדיבור, וביקש רק שה' יערוך תפילתו כראוי בשפתיו, ואילו פי האתון צריך בריאה חדשה של פתיחת פי האתון, ונבראה בבין השמשות, והיא נעדרת כל כח ומציאות הדיבור.

א. המשגיח (דעת חכמה ומוסר שם) תירץ, שמוכח מכאן שהאדם העומד להתפלל לפני קונו נעשה כבריאה חדשה, כפי שאתון המדבר צריך בריאה חדשה.

ב. ובאופן אחר תירץ המשגיח (דעת תורה ואתחנן עמ' קסג) ע"פ מה שייסד שם שיש באדם תמיד ד' יסודות, אלא דהדומם שבאדם מתאחד עם הצומח, ושניהם מתאחדים עם החי, ושניהם מתאחדים עם המדבר. ולכן אף שהיה צריך בריאה חדשה באתון מהלך הדברים דהחי מתאחד עם המדבר כדי לדבר שוה בדוד המלך ובאתון בשעה שהתאחדו ונפתחו פיהם, ולכן הבקשה שוה.

ג. בשם הסבא מסלבודקה (קו' לשון הקודש לרבי יצחק רוכלין ששמע מרבי מנדל משקלוב ששמע מהגרצ"פ, ערך לשון הקודש) מובא שהוכיח מכאן, שהחיה מדברת בשפת החיות, אך כדי שתדבר בשפת בני אדם, ותתקשר עמהם ותרד לדעתם, והם ירדו לדעתה, צריך

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143 שלוחה 6

“ויקחו אליך פרה אדומה” (י”ט, ב’)

הקב"ה אמר למשה שיקח בשביל עצמו פרה אדומה, משום שהפרה הינה ג"כ כפרה על משה רבינו, שהרי הפרה באה לכפר על מעשה העגל וכפרש"י, והלא עם ישראל טעו לעשות את העגל בשעה שראו שמשה בשש לרדת מן ההר, והיינו שחשבו שהגיע הזמן שמשה צריך לרדת מן ההר ולא ירד, והסיבה שטעו נבעה מזה שמשה לא אמר את הזמן המפורש בו ירד, וכבר אמרו חז"ל באבות (ט"ו, י"א) "חכמים הזהרו בדבריכם", כלו' שצריך החכם להזהר שלא יטעו בגללו, והנה כיון שהעם טעו בגלל שמשה לא פירט, ולכן הוצרך משה ג"כ כפרה על זה שבעקפיין נגרם שבגללו עשו את העגל, וזהו "ויקחו אליך" שיכפר עליך. (שלל רב - בשם זרע אהרן)

“זאת חוקת התורה” (י”ט, ב’)

ויש להבין והלא חז"ל אומרים שהפרה באה לכפר על מעשה העגל, וא"כ לכאורה יש בה טעם. ובחננוכת התורה מבאר שחז"ל אומרים שכתוב במרה "שם לו חק ומשפט" "חק" זו פרה, א"כ נמצא שמצות פרה ניתנה קודם מעשה העגל. ולפ"ז נמצא שהטעם למצות פרה לא נתפרש.

“ותמת שם מרים ותקבר שם, ולא היה

מים לעדה” (צ, א'-ב')

בשור"ע (י"ד של"ט ס"ה) פסק שכל מים שנמצאים בשכונת המת צריך לשפוך, ובט"ז והש"ך מובאים ב' טעמים לזה, א' מפני שמלאך המות משפשף סכיניו במים שיש שם, וזה סכנה לשתות המים האלו. ב' מפני שלא רוצים לבשר בפה בשורות לא טובות. ועושים זאת ברמז ע"י שפיכת המים. ובבאר הגולה (שמביא את מקורות דיני השור"ע) מביא שזה מרומז בתורה, שכתוב "ותמת מרים ולא היה מים לעדה", ומפני מה לא היה להם מים, כיון ששפכו את מימיהם, כי היו שכונת המת. (ומתוק האור)

“לכן לא תביאו את הקהל” (כ, י"ב)

“לכן” אומר בעל הטורים גימ' מידה במידה, ומבאר המהר"ל דיסקין שהרי המטרה של משה רבינו שרצה להכנס לארץ ישראל לא

היתה בשביל לאכול מפירותיה, אלא ע"כ כדי לזכות את עם ישראל בקיום המצוות ע"י שילמד אותם, וע"י כך יתרבה אצל עם ישראל קדושה וטהרה, ומה שהם היכו את הסלע ולא דיברו, שהיה יכול להרבות בזה קדושה וירא"ש לישראל שהיה ע"י דיבורו אל הסלע היה מתקדש ש"ש על ידם, וכיון שלא עשה כן אזי מידה כנגד מידה, לא תביאו את בני"י לארץ ישראל. (מהר"ל דיסקין)

“וישמע הכנעני מלך ערד” (כ"א, א')

חז"ל מבארים ששמע שמועה שמת אהרן הכהן ונסתלקו ענני כבוד, ובא להלחם עם ישראל. מוכח כאן שענני הכבוד היו לעם ישראל בזכותו של אהרן הכהן. ויש מי שביאר שהלא ידוע שבזכות ענני הכבוד גדלו הבגדים עם האנשים, וזה גרם להם שלא הוצרכו כלל לקנות בגדים במדבר, ובזכות זה זכה אהרן הכהן לראשית הגז, שבזכות שחסך לעם ישראל בקניית בגדים, קיבל את ראשית גז צאנם.

“וישמע הכנעני מלך ערד” (כ"א, א')

פירש"י שערד הוא עמלק, ובא להלחם עם ישראל, ושינה לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שכאשר עם ישראל יראו אותם יתפללו שינצחו את הכנענים, וכיון שאינם כנענים אלא עמלקים ונמצא שלא התפללו עליהם לכן הם ינצחו,

פרשת בלק

“את שבעת המזבחות ערכת” (כ"ג, ד')

אומר רש"י שבלעם טען לפני הקב"ה שג' האבות יחדיו בנו ז' מזבחות, שאברהם בנה ד', יצחק אחד יעקב בנה שתיים שביחד הם ז', ואני בניתי ז' לבדי. הנה בשמותם של האבות מרומז מספר המזבחות שבנו, באות האחרונה של שמם, אברהם בנה ארבעה ואות מ' גימ' מספר קטן ד', יצחק בנה אחד ואות ק' גימ' מספר קטן א', יעקב בנה שנים בגימ' של ב'.

“ותקראנה לעם לזבחי אלוהיהן ויאכל העם וישתחו לאלוהיהן.

“ויצמד ישראל לבעל פעור” (כ"ה, ב' - ג')

הטעם שבנות מואב האכילו את ישראל לפני שהם הכשילום בעבודת ע"ז של פעור, מכיון שכל זמן שהיו ישראל במדבר ואכלו את המן, היה נבלע באבריהם ולא היה יוצא מגופם (רש"י לעיל כ"א, ה') והיות שעבודת בעל

פעור היתה בטינופת היוצאת מן הגוף, הרי שהיו ישראל צריכים לאכול אוכל רגיל ולא מן, וזהו "ויאכל העם - ויצמד ישראל לבעל פעור" (החיד"א).

“ויאמר משה אל שופטי ישראל הירגו איש אנשיו הנצמידים לבעל פעור” (כ"ה, ה')

ולא ציוו את הלויים כמו בעגל כיון ששם היו הלויים ככל ישראל, ולא היו מיוחדים כלל לעבודת ה' יותר מכל ישראל, אזי כאשר הלכו לקנאות, עשו זאת באמת לשם קנאת כבוד שמים, אבל עכשיו אם הלויים יהרגו, יהיה אפשר לרנן עליהם שאינם מתכוונים אלא את עצמם, שהרי אם לא תהיה קדושה בעם ישראל, לא יהיה משכן, ואם לא יהיה משכן אין צורך בלויים, וכיון שכן לא נצטוו הלויים להרוג, אלא "הירגו איש אנשיו". (משך חכמה) "כי הכיתני זה שלש רגלים" (כ"ב, כ"ח) פירש רש"י רמז לו שרוצה לעקור אומה החוגגת ג' רגלים. הנה הובא במדרש, שהקב"ה שאל את בלעם, אם תעקור את ישראל מי יקיים את התורה, והלא כל האומות לא רצו לקבלה, ואמר בלעם שהוא

יקיים את התורה, אולם את מצות עלייה לרגל לא יכל בלעם לקיים, שהרי היה חיגר וסומא שהם פטורים מלעלות לרגל (חגיגה ב.), וזה רמז האתון לבלעם שרוצה לעקור אומה החוגגת ג' רגלים, ואת מצוה זו אתה אינך יכול לקיים במקומם, ולפיכך א"א להניח לך. (הגר"א)

פרשת חוקת - לבני חוץ לארץ

“זאת חקת התורה: זאת התורה אדם כי ימות באוהל” (י"ט, ב', י"ד) פרש"י התורה קוראת למצוות פרה אדומה "חוקה", משום שהאומות מצערות את ישראל מהי המצוה הזאת ואומר הקב"ה שזו חוקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. והתורה אומרת "חוקת התורה", ולא חוקת הפרה (כמו שבשאר מקומות כתוב - זאת תורת העולה וכדו'), כדי להקיש כל התורה לפרה, שכמו שפרה היתה חוקה, כך כל התורה חוקה והיא גזירה שאין רשות להרהר אחריה. וע"פ זה אפשר לבאר את המשך הפרשה שכתוב "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" שאמרו חז"ל בברכות (סג:): שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, יתבאר שאדם צריך להמית דעתנותו על התורה, וללכת בתומו, ורק כך תתקיים בו. (והגדת)

"אז ישיר ישראל את השירה וגו'" (כ"א, י"ז)

עם ישראל אמרו שירה על הבאר, ולא מצאנו שאמרו שירה על המן, ומבאר האור החיים הקדוש, ששירת הבאר אינה על הבאר ומימיה בלבד, אלא כוונתה גם על התורה, שכן הבאר ומימיה מסמלים את התורה שנמשלה למים, ומשום כך אמרו שירה דוקא על נס הבאר, לפי שזו שירה על מעלת התורה.

"באר ענו לה" (שם)

"באר" רמז לתורה (כהנ"ל), "ענו לה" אפשר לבאר ע"ד הדרוש, שהתורה היא הנותנת מענה לאדם על כל שאלותיו, על כל ספקותיו. (ר' אהרן הגדול מקארלין)

"בואו חשבון" (כ"א, כ"ז)

בחור סמוך לנישואו שאל את האמרי אמת באיזה ספר מוסר יקבע לימודו, והצביע על שעונו ואמר "זה הגדול שבספרי מוסר - כל רגע שהולך לאיבוד אינו חוזר לעולם, ורגע ביומו של אברך יקר שבעתיים". (מתוק האור)

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

עניני תפילה

בהא דאין אומרים יעלה ויבוא כמוסף דר"ח

א"ל הגאון ר' צבי קצלבונג שליט"א דיש לעיין מאי הטעם שאין אומרים יעלה ויבוא במוסף דראש חודש. וביאר דהנה רש"י שבת דף כ"ד ע"א ד"ה ואומר מעין כתב וז"ל "לבקש רחמים על ישראל ועל ירושלים להשיב עבודה למקומה לעשות קרבנות היום" ומבואר דענין יעלה ויבוא לבקש על הקרבת הקרבנות וזה נמי שייכותה של יעלה ויבוא לברכת רצה. ולפ"ז א"ש דבמוסף ראש חודש שמזכירם בה קרבנות שיקרבו ואין צורך להוסיף יעלה ויבוא. והוסיף לבאר לפ"ז למה בחנוכה אין אומרים יעלה ויבוא בתפילה דהא אין קרבנות בחנוכה.

ביאור ברכת והערב נא

שמעתי מהרה"ג ר' יששכר איינהורן שליט"א לבאר מה שמבקשים בברכת התורה והערב נא ד' וכו' שיהיו דברי תורה מתוקים וערבים, דהנה בפרה פ"ח משנה ט' איתא מים המלוחים ומים הפושרים פסולים לקידוש מי חטאת. ובשילהי פ"ק דמקואות איתא למעלה מהם מים חיים דכשרים לקדש בהם מי חטאת ופי' ברא"ש שם ד"מים חיים" היינו מתוקים, ומלוחים ופושרים דאינם מתוקים פסולים. וה"נ תורה דכתיב בה כי הם חיינו ואורך ימינו, צריכה להיות עריבה ומתוקה, דבלא זה אין לזה שם של חיים, ועל זה אנו מבקשים והערב נא.

כוונת בשכמל"ו

בביאור ההלכה סימן ס"א סעיף י"ג פוסק דמי שלא אמר ברוך שם אחר קריאת שמע אין מחזירין אותו מיהו אם אמר בשכמל"ו ולא כיון הב אם עדיין לא אמר פסוק הראשון של קריאת שמע צריך לחזור ולאצרו. ויש לעיין מהו הכוונה שצריך בברוך שם. ואמר לי הגר"י מנת שליט"א דברש"י עה"ת בפרשת ויחי מביא הגמ' בפסחים דף נ"ו ע"א דבקש יעקב לגלות לבניו את קץ הימים, אמר חס ושלום יש במיטתי פסול וכו' אמרו לו בניו שמע ישראל ד' אלוקנו ד' אחד וכו' פתח יעקב ואמר ברוך שם וכו'. ובתרגום ירושלמי כתוב על זה עני יעקב אבונן ואמר יהא שמיה רבה מברך לעולמי עולמין. ונראה שאינו בא לחלוק על הבבלי אלא לפרש זאת בלשון ארמית. ומבואר דצריך לכוון בבשכמל"ו יהא שמי' רבה מברך וכו'.

אבל ישראל ראו אותם בלבוש עמלק ומדבר ככנען התפללו שה' ימסור בידם אומה זו (מי שהם), ואכן ניצחום. ויש להבין מה חשבו עמלק כשנשאר עם בגדיהם, והלא פשוט שעם ישראל יראו אותם ויחשדו בהם, אלא שהם ידעו שאם יחליפו את הבגדים לבגדים של הכנענים הם יהפכו לכנענים, וזה הם לא רצו, כי הם רצו להשאיר עמלקים! ומכאן יש להוכיח ולהיווכח שבגדיו של אדם הם משפיעים עליו ביותר, וחלילה לאיש יהודי לשנות את בגדיו אפי' כל שהוא. (ר' יהושע רוקח מבעלז וחידושי הר"ם)

"והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי" (כ"א,

ט')

הגמ' במגילה אומרת "ויהי" זה לשון צער, אבל "והיה" זה לשון שמחה, וא"כ כשהתורה כתבה "והיה אם נשך הנחש את איש" זה היה שמחה, ומה השמחה שהיתה כאן. אומר המשך חכמה שכיון שהקב"ה אמר "והביט אל נחש הנחשת וחי", אז היה מצב שגם אנשים שהיו כבר חולים קודם לכן ונוטים למות (מדברים אחרים), מ"מ אם ננשכו מהנחש והביטו אל נחש הנחשת, היו מתרפאים וחוזרים לבריאותם, ולאיש כזה הנשיכה שקיבל היתה שמחה, וזו השמחה שהיתה כאן.

ביאור במשנה מכאן ואילך לא הפסיד וכו'

בגמ' ברכות י' ע"ב מבואר דהא דאיתא במתניתין שם דמכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה היינו שלא הפסיד ברכות. שמעתי מידידי הרה"ג

רבי אפרים זלמן שחור שליט"א לבאר בשורש הנידון דמ"ד דלא קורא ברכות ס"ל שהתקינו ברכות קריאת שמע שצמודות לקריאת שמע של המצוה בזמנה ומ"ד דלא הפסיד ס"ל דכיון שכתוב שזמן קריאת שמע עד ד' שעות והרא"ש ביאר בזה בזמן תפילה של שחרית ס"ל שברכות קריאת שמע הותקנו נמי כחלק מסדר התפילה דלא גרע משאר תפילת שחרית שניתן להשלימה אפילו לאחר שעבר זמן קריאת שמע. עוד ביאר ע"פ מה שכתב הכס"מ

בפרק י"ד מהלכות קריאת שמע לפרש בדעת הרמב"ם דובקומך הוי כל היום דלפ"ז מובן דבדיעבד יש לסמוך על זה. אמנם כבר נחלקו עליו רוב הראשונים.

בדין דברכות ק"ש מעכבות - ביחיד ובציבור

בתוספות ברכות דף י"ג ע"א ד"ה היה קורא כתבו דהא דמבואר דברכות מעכבות היינו בציבור עיי"ש. ובביאור החילוק שבין ציבור ליחיד ביאר הגאון רבי יצחק אייזיק הלוי פרג שליט"א בעמ"ס ציץ השדה דביחיד ברכות קריאת שמע חשיבא כשאר מצות עשה מדאורייתא שיש דין מדרבנן לברך קודם עשייתם אבל אין הברכה מעכב בקיום המצוה ולמשל המקיים מצות עשה של נטילת לולב ולא בירך קודם הנטילה הרי יצא ידי חובת המצוה ואסור לו לברך אח"כ דעבר זמן הברכה משא"כ ברכת קריאת שמע של ציבור אינם רק בגדר של ברכות דרבנן על מ"ע של תורה אלא זה מסדר התפילה בציבור שצריכה הקריאת שמע להיות עם ברכת יוצר אור ואהבה רבה ולכן זה מעכב. ומר"ר הגר"ז קרויזר (שליט"א) [זצ"ל] אמר לי לבאר דבציבור הברכות מעכבות דאל"כ מיחזי שמבעטים את הברכות ואיכא בזיון לברכות משא"כ ביחיד ליכא בזיון דיש לתלות דממהר לענינו וכו' ולכן אין הברכות מעכבות.

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרב רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

ועל פליטת סופריהם

לומדי התורה, ונקראים פליטה מלשון פליטים כי בזמן הגלות לומדי התורה מועטים והם נפלטו ממלחמת היצר וחילותיו שהפילו חללים רבים שהם רוב העם.

ועל גרי הצדק ועלינו

גרים שנתגירו בגלל שהבינו את האמת והצדק.

יהמו רחמיך ה' אלקינו

על פי הגמ' בברכות דף ג. תניא א"ר יוסי וכו' ונכנסתי לחורבה וכו' ואמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו ואמרת לי שמעתי לו שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי שנכנס לחורבה ושמע קול הומה כיונה ואומר אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את מקדשי והגליתים לבין האומות. וצ"ב מדוע דווקא הבת קול מנהמת כיונה ועוד צ"ב אם הצער הוא על הבנים כמו שאומר אוי להם לבנים מדוע ממשיך שהחרבתי את ביתי ולא אומר את בית מקדשם. וי"ל שהבת קול כוללת את צער ישראל ואת צער השכינה כשישראל בגלות ולכן להיות ועם ישראל משול ליונה כמו שכתוב בשיר השירים יונתי בחגווי הסלע הבת קול מנהמת כיונה לומר שגם ישראל מצטערים בצער הגלות. וכנגד צער השכינה אומר והחרבתי את ביתי וכנגד צער ישראל אומר והגליתם לבין האומות. ובברכה זו שהיא על הצדיקים ולומדי התורה צער השכינה וישראל חזק במיוחד.

ותן שכר טוב

מהו שכר טוב וכי יש שכר רע. וי"ל הואיל ומצינו שקבלת חסדים יכולה להוריד מהזכויות כמו שמצינו אצל אברהם שאמר לו הקב"ה שכרך הרבה מאוד כי פחד שקיבל זכויותיו ע"י הנצחון על המלכים וכן אצל יעקב שאמר קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך ופרש"י נתמעטו זכויותי ע"י החסדים והאמת שעשית עימדי. לפיכך אנו מבקשים שנקבל שכרנו בזכות האמונה שהיא מכח הטבע שהאומן הנושא את היונק כשמרגיש שהיונק תלוי בו ובוטח בו גם הוא ממלא רצונו וצרכיו [וכפי שהארכתי בברכת אבות ע"ש] ובזה לא מנכים מהשכר כי ההטבה אינה מכח הזכויות אלא מטבע העולם.

לכל הבוטחים בשמך באמת

צ"ב מה פירוש בטחון בשם ולמה לא כתב לכל הבוטחים בך וכפי שמסיימת הברכה כי בך בטחנו ועוד צ"ב מה פירוש באמת. וי"ל על פי מה שכתבתי בענין שכר טוב שהבקשה בברכה זו היא לקבל שכר מכח האמונה שפירושה ההרגשה שהשם אומן שלנו וכשם שכשהאומן מרגיש שהיונק תלוי בו וסומך עליו באופן טבעי הוא ממלא צרכיו. כך הקב"ה ממלא צרכי בעלי האמונה שמרגישים שה' אומן שלהם אולם דרגה זו של בעל אמונה כזו היא דווקא אם האדם מרגיש תלות מוחלטת כמו שמרגיש יונק וזו הכוונה באמת שאין כל שינוי ממצב היונק. ולכן גם אומר שהבטחון הוא בשמך היינו במידה מסויימת של הקב"ה שהוא נושא את ישראל כנשוא האומן את היונק.

ישים חלקנו עמך לעולם

עם בעלי האמונה שנהיה מאמינים בלב שלם ונעמוד בנסיון בשעת מבחן כלומר כאשר האדם נמצא בצרה וצריך ישועה והיא בוששת להגיע לא יתייאש ויחשוב שה' שכחו ואינו משיג עליו. אלא יתחזק בה' ויאמר בוודאי ה' יודע את העשוי לי ועומד על ימיני להצילני על פי הנצרך והנדרש לטובתי ולא לפי קוצר רוחי ודעתי.

ולא נבוש כי בך בטחנו

ולא נתבייש אם לא תושיענו ויראו שה' עזבנו ולא שעה אל תפלתנו שהרי בך בטחנו וכדאית האמונה להינצל בזכותה ועוד יש בושה כלפי אנשים לא מאמינים בבחינת למה יאמרו הגויים איה אלוקיהם ופירוש הבושה תהיה בגלל שבטחנו בך ואז ינצלו זאת הכופרים לומר איה אלוקיהם.

ברוך אתה ה'

המשען לצדיקים הוא ממך ומציאות ה' היא המשען ותתחזק ברכה זו ותתחזק המשענת והבטחון בה'.

משען

עצם התפלה עוד לפני הישועה היא משען כי בשעת התפלה אדם מתמלא תקוה שתתמלא בקשתו ויצא מצרתו כי ה' יושיעו.

ומבטח

עצם התפלה משרה הרגשת בטחון ולא מצד שבטוח שבקשתו תתקבל אלא מחמת הקירבה לקב"ה שהתקרב בתפלה הוא מרגיש בטחון כעולל בחיק אימו.

לצדיקים

לשון צדק לאנשים צודקים היינו שהולכים בדרך האמת ויודעים את האמת בעומדם בתפלה.

ולמלשינים אל תהי תקוה

ברכה זו תיקן שמואל הקטן ע"פ בקשתו של ר' יוחנן בן זכאי. וצ"ב מדוע מבקשים שלא תהיה להם תקווה הרי למדנו בברכות במעשה ר' מאיר וברוריה אשתו שהיו בריונים שהציקו לר' מאיר והתפלל שימותו ואמרה לו ברוריה שיתפלל עליהם שיחזרו בתשובה ולא ילמד בפסוק יתמו חוטאים אלא יתמו חטאים ובסיפא ורשעים עוד אינם ע"י שיעשו תשובה. א"כ מתי מתפללים שלא תהיה תקווה לא כהנ"ל ונראה לומר ע"פ הגמ' בדף כח' האומרת כנגד מה תקנו ברכת המינים ואומרת שכשם שבשמונה עשרה ברכות יש שלוש דעות וכנגד שמונה עשרה אזכרות שבמזמור הבו לה' בני אלים והשניה כנגד שמונה עשרה אזכרות הוי-ה שבקריאת שמע או כנגד שמונה עשרה חוליות שבשדרה. כך בברכה התשע עשרה שהיא ברכת המינים או כנגד המילים שבמזמור הנ"ל קל הכבוד הרעים שלט מוזכר בו שם הוי-ה או כנגד אחד שבקריאת שמע או כנגד חוליא קטנה שבשדרה שהיא התשע עשרה במספר. ואומר המהרש"א שהסיבה של כנגד "קל הכבוד הרעים" והסיבה של כנגד אחד כוונתם אחת שרומזת על כפירת המינים בה' ולכן לא מוזכר שם הוי-ה בניזיפה שה' הרעים עליהם ואחד בא לומר שהם כופרים ואומרים אחר. ולפ"ז אפשר לומר גם על הסיבה השלישית שהיא מאותו ענין כי העצם הקטנה שמה לזו וממנה קמים לתחייה בתחיית המתים והכופרים לא יקומו. וא"כ אפשר להסביר שהברכה נתקנה כנגד רשעים אלו שכופרים בעיקר יודעים את קונם ומתכוונים למרוד בו ושרור שאין להם שום תקנה ולכן מתפללים שלא תהא להם תקווה כי תקווה זו תקוות שווא היא.

וכל הרשעה פרגע תאבד

הואיל וברור שאין להם תקנה מתפללים שיאבדו מיד שלא יזיקו את העולם.

וכל אויביך מהרה יפרתו

לא רק הצדוקים הרשעים שהיו באותו דור שבגללם נתקנה ברכה זו אלא בכל דור ודור.

והידיים

אלו שאינם מתכוונים למרוד בוודאות ויש צד שעושים במזיד לתאבון יש להם תקווה ע"י שה' יבררם ויצרפם ויכניעם ע"י הדברים הנ"ל

מהרה תעקר

תוציא אותם ממקומם הקבוע וע"י כך יכנע לבבם.

ותשבר

שלא יאמרו מקרה הוא כי לבבם נכנע כבר.

ותמגד

היא שבירה חזקה וקבועה שאינו שב לסורו.

ותכניע

לבסוף יכנעו בפניך לגמרי וישבו בתשובה.

במהרה

כי כל זמן הרשעה קיימת אנו סובלים ממנה.

בימינו

שנזכה לראות במפלת הרשעים או בחזרתם בתשובה כי כל נתקן נפשינו ממה שנפגמה בראותנו את חילל ה' כאשר בדרך רשעים צלחה.

ברוך אתה ה'

ברכה זו של שבירת הרשעים היא ממך ועצם מציאותך משברת את הרשעים ותתחזק ברכה זו וכל אויביך יכרתו.

שובר אויבים

אלו המורדים שאין להם תקנה רק בשבירה.

ומכניע ידים

אלו העושים לתאבון שנכנעים ועושים תשובה.

על הצדיקים

אלו הנוהגים בצדק עם הקב"ה היינו מקיימים כל מצוותיו כראוי.

ועל החסידים

אלו המתחסדים עם קונם היינו עושים יותר ממה שצריכים וכפי שמצינו אצל אברהם אבינו שנאמר ויחשבה לו לצדקה לפי פרש"י שהקב"ה חשב לאברהם שעשה עימו צדקה.

ועל זקני עמך בית ישראל

אין זקן אלא מי שקנה חכמה היינו תלמידי החכמים.

מחודדים בפיך

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע **הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א**

חידון לפי סדר א-ב

- חידון מחודד**
- שם מקום שנדרש כ"בנק".
  - עם ישראל מפחיד כארבה.
  - חבישת הזכר שהקדימה רפואה לחבישת הנקבה.
  - האתון עשתה לבלעם כאלוקים למצרים.
  - איזו "קריאה" מפילה חללים.
  - באלו נקודות הסתלק עמוד הענן מעל בני-ישראל.
  - החגים שהוזכרו במכות.
  - במה האתון כבת-שבע.

- כ. כך המשיל ישיבת ישראל בכח (כד, ט)
- ל. משל לישראל (כג כד)
- מ. בראש עמוד בס"ת (כד, ה)
- ג. ליוו את בלעם (כב כב)
- ס. ביטוי צער באמצעותו (כד י)
- ע. עם ישראל כיסה אותו (כב, יא)
- פ. מקומו של בלעם (כב ה)
- צ. אדם ששמו כעוף (כב ב)
- ק. לא פועל על עם ישראל (כג כג)
- ר. פעמים. שהזכירו מצוה שישראל מקיימים (כב לג)
- ש. אוכל ירק (כב ד) בנחת, בשקט (כג, ג)
- ת. בלעם שאף להדמות לישראל (כג י')

- א. מהקרבות של בלעם (כג, א)
- ב. תגובת עם ישראל למעשה זמרי (כה ו)
- ג. נמשלו לו ישראל (כד ו)
- ד. יזלו ממנו מים (כד ז)
- ה. האתון עשתה לבלעם (כשם שד' עשה לפרעה) (כב כט)
- ו. מלה נרדפת ל"וימשול" (כד, יט)
- ז. השי"ת לא עשה באותו היום (כג, ח)
- ח. המלאך החזיק בידו (כב, כג)
- ט. תואר לאהלי יעקב, מזכירים גם בשחרית (כד, ה)
- י. נשקף מראש הפעור (כג, כח)

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורי ההלכה והעיון:

- א. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג'].
- ב. מדור 'דובבות שפתי חיים', ובו שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון גם אני אודך, בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.
- ג. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].
- ד. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבתינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.
- ה. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

מדורי הפרשה:

- ו. מדור 'אוצרותיהם אמלא', ובו פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא', מדרשותיו של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א.
- ז. מדור 'פניני פרשת השבוע', ובו פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א.
- ח. מדור 'עשרה מי יודע', ובו קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [נוכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ.

ט. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

י. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

יא. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

יב. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

יג. מדור 'מחודדים בפיך', ובו חידות לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

יד. מדור 'שביבי חיים', ובו פנינים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.

מדורים שונים:

טו. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בעניני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טז. מדור 'שתולים בבית ה', ובו עניני חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

יז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יח. מדור 'אכסוף נועם שבת', ליקוט נפלא בענין השבת וקדושתה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643

AO795422643@gmail.com

יט. מדור 'ביאורי תפילה', ובו כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הבחירה הנכונה

לסיים עד ז' חשון תשפ"ג

מה שבטוח בטוח!

בס"ד, ביום שישי פר' בלק ט' תמוז תשפ"ב
רבנות אלפי ישראל מתחילין מסכת כתובות